

Minister Rozwoju,
Pracy i Technologii

Data: 29 marca 2021
Znak sprawy: DKT-I.0813.7.2020

Pan
dr inż. Robert Geryło

Dyrektor
Instytutu Techniki Budowlanej
z siedzibą w Warszawie

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych¹ oraz art. 6 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej², Minister Rozwoju, Pracy i Technologii przeprowadził kontrolę w zakresie działalności finansowej, organizacji i jakości pracy oraz jakości zarządzania w Instytucie Techniki Budowlanej z siedzibą w Warszawie³ w latach 2019-2020⁴.

I. Podsumowanie wyników kontroli.

W zakresie działalności finansowej Instytutu:

Prowadzenie przez Instytut gospodarki finansowej należy ocenić pozytywnie. ITB posiadał stabilną sytuację finansowo-ekonomiczną, stwarzającą możliwości pełnej realizacji celu jego powołania, określonego w art. 2 ustawy oib oraz rozwoju.

W 2019 r. Instytut osiągnął dodatni wynik finansowy netto w wysokości 5.961.912,66 zł, w tym na działalności podstawowej (wynik ze sprzedaży) 5.056.719,84 zł. Sposób gospodarowania środkami finansowymi pozwalał na utrzymanie płynności finansowej i zachowanie ciągłości działalności.

Instytut w pełni wykorzystał otrzymaną w 2019 r. z Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego subwencję w kwocie 11.242.400,00 zł na utrzymanie potencjału badawczego oraz finansowanie działalności polegającej na prowadzeniu badań naukowych lub prac rozwojowych oraz zadań służących rozwojowi młodych naukowców i uczestników studiów doktoranckich. W 2020 r. Instytut otrzymał subwencję w wysokości 10.680.300,00 zł. Do 30 czerwca 2020 r. wykorzystano 4.815.561,70 zł.

Dokumentacja przyjętych zasad rachunkowości zapewniła właściwe mechanizmy do prowadzenia ewidencji zdarzeń gospodarczych w sposób rzetelny i usystematyzowany, warunkujące odpowiednią jakość sprawozdań finansowych. ITB w sposób prawidłowy ustalał i ewidencjonował przypadające jednostce należności, stosując przepisy ustawy o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych⁵ oraz wewnętrzne procedury dotyczące wiekowania należności⁶, a na koniec roku urealniał wartość należności wykazywanych w sprawozdaniu finansowym. Ustalone zostały mechanizmy egzekwowania należności, sprzyjające prawidłowości i skuteczności ich odzyskiwania.

¹ Dz.U.2020.1383., dalej: ustawa o instytutach albo ustawa oib.

² Dz.U.2020.224., dalej: ustawa o kontroli.

³ Dalej: ITB albo Instytut.

⁴ Kontrolą objęto okres od 1 stycznia 2019 r. do 30 czerwca 2020 r.

⁵ Ustawa z 8.03.2013 r. (Dz.U.2020.935, ze zm.), dalej: ustawa o transakcjach handlowych.

⁶ Instrukcja wewnętrzna dot. postępowania w przedmiocie wiekowania należności z 9.07.2018 r.

W Instytucie ustanowiono mechanizmy kontroli w zakresie wydatkowania środków, które zapewniły dokumentowanie i rejestrowanie operacji finansowych i gospodarczych, umożliwiły prześledzenie każdej operacji od początku do końca oraz jej weryfikację na każdym etapie realizacji. W badanej próbie dowodów księgowych nie stwierdzono błędów i nieprawidłowości. Instytut terminowo regulował swoje zobowiązania.

W toku kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości w procesie udzielania zamówień publicznych oraz w zakresie zawierania umów zlecenia i o dzieło. Należałoby natomiast uregulować formę zlecenia pracownikom Instytutu pełnienia funkcji promotora w postępowaniach awansowych, poprzez zawarcie w przepisach wewnętrznych wyłączenia w tym zakresie od ogólnych zasad dotyczących zawierania umów z pracownikami Instytutu.

Nie stwierdzono wydatków niezwiązanych z realizacją zadań określonych w ustawie o instytutach i Statucie.

W Instytucie zostały utworzone wszystkie obowiązkowe fundusze, zgodnie z art. 19 ust. 1 ustawy o instytutach.

Dyrektor oraz Rada Naukowa Instytutu przestrzegali wymogów formalnych dotyczących: sporządzania, opiniowania i zatwierdzania dokumentów finansowych oraz zasad sprawozdawczości finansowej.

W zakresie organizacji i jakości pracy Instytutu:

Przedmiot działalności naukowej, badawczej i wdrożeniowej Instytutu był zgodny z zakresem zadań określonym w Statucie i ustawie o instytutach.

Struktura organizacyjna ITB była adekwatna do celów i zadań Instytutu, wymienionych w ustawie o instytutach i Statucie oraz umożliwiała ich realizację. Poziom zatrudnienia pracowników realizujących badania naukowe w latach 2019-2020 utrzymywał się na ustabilizowanym poziomie. Instytut posiadał wykwalifikowaną kadrę naukową i zapewniał jej rozwój, co było kluczowym warunkiem dla prawidłowej realizacji zadań podstawowych Instytutu. Podejmowane były działania w celu zapobieżenia powstaniu luki kadrowej i pokoleniowej. Priorytetem ITB było utrzymanie kadry, która zna specyfikę Instytutu oraz posiada wysokie kwalifikacje i kompetencje, co pozytywnie wpływa na zapewnienie ciągłości działania Instytutu. ITB zintensyfikował działania w celu zwiększenia aktywności naukowej i publikacyjnej, które przyniosły wymierne efekty w 2020 r. w postaci m.in. znaczącego zwiększenia liczby punktów i liczby publikacji najwyższej punktowanych.

ITB wprowadził mechanizmy ograniczające możliwość powstania konfliktu interesów i konkurencyjności działań podejmowanych przez pracowników Instytutu.

W ostatniej ocenie działalności naukowej i badawczo-rozwojowej, przeprowadzonej przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w 2017 r. Instytut otrzymał kategorię A (w 2014 r. – kategoria B). Kierownictwo ITB podjęło szereg działań w celu jej utrzymania.

W zakresie jakości zarządzania Instytutem:

Instytut określił swoją misję i wizję oraz opracował strategię działania. Wdrożono procedury w celu zapewnienia przestrzegania i promowania w Instytucie zasad etycznego postępowania. Prawidłowo, tj. zgodnie z przepisami ustawy o instytutach, dokonano wyboru rzecznika dyscyplinarnego i komisji dyscyplinarnej.

Procesy zarządzania w Instytucie były wspierane poprzez wprowadzone przez Dyrektora ITB mechanizmy i instrumenty, na które składały się: wewnętrzne regulacje, utrzymywany system zarządzania jakością, narzędzia informatyczne i rozwiązania organizacyjne.

Instytut, zgodnie z ustawą o instytutach, przygotował i wdrożył dokumentację planistyczną określającą cele i zadania ITB, których realizacja została potwierdzona w sprawozdaniach za 2019 r. W ww. dokumentach nie zdefiniowano jednak ani planowanych ani faktycznie osiągniętych mierników określających poziom realizacji zakładanych celów i zadań, co uniemożliwiało stwierdzenie, czy zakres podjętych inicjatyw i zrealizowanych przedsięwzięć był odpowiedni. Stanowi to istotną słabość systemu planowania i sprawozdawczości.

Dyrektor ITB terminowo złożył oświadczenie o stanie kontroli zarządczej za 2019 r., w którym oświadczył, że w ograniczonym stopniu funkcjonowała adekwatna, skuteczna i efektywna kontrola zarządcza. W oświadczeniu zostały sformułowane działania do wykonania w 2020 r. w celu poprawy funkcjonowania kontroli zarządczej. Działania zaplanowane na 2019 r. zostały zrealizowane.

Instytut wykonał wszystkie zalecenia zawarte w *Wystąpieniu pokontrolnym* Ministra Rozwoju i Inwestycji z 18 października 2018 r.

II. Ustalenia i oceny

Informacje ogólne dotyczące ITB.

1. Instytut Techniki Budowlanej jest instytutem badawczym, który prowadzi prace badawcze w dziedzinie budownictwa i dziedzinach pokrewnych, ukierunkowane na ich wdrożenie i zastosowanie w praktyce.

ITB został powołany zarządzeniem Ministra Budownictwa z dnia 29 lipca 1949 r. o *utworzeniu Instytutu Techniki Budowlanej*⁷. Instytut posiada osobowość prawną i wpisany jest do Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem KRS: 0000158785. Nadzór nad Instytutem sprawuje minister właściwy ds. budownictwa. Siedzibą Instytutu jest m. st. Warszawa. Instytut posiada trzy oddziały⁸. Organami Instytutu jest Dyrektor, powołany przez Ministra Infrastruktury i Budownictwa w dniu 1 grudnia 2017 r.⁹ i Rada Naukowa.

Instytut prowadzi działalność naukową i techniczną w dziedzinie budownictwa i w dziedzinach pokrewnych zarówno w kraju jak i za granicą. Podstawowym przedmiotem działań Instytutu jest:

- a) prowadzenie badań naukowych i prac rozwojowych,
- b) przystosowanie wyników badań naukowych i prac rozwojowych do potrzeb praktyki,
- c) wdrażanie wyników badań naukowych i prac rozwojowych.

A. Działalność finansowa ITB.

Planowanie i sprawozdawczość finansowa.

2. Podstawą gospodarki finansowej ITB jest roczny plan finansowy. Instytut, zgodnie z art. 18 ust. 11 ustawy o instytutach sporządził roczne plany finansowe na 2019 r. i 2020 r., obejmujące przychody własne i subwencje z budżetu oraz koszty, w tym w szczególności wynagrodzenia i naliczane od nich składki oraz koszty majątkowe. Zgodnie z art. 18 ust. 12 ustawy o instytutach oraz wytycznymi dotyczącymi trybu opracowywania i monitorowania planu finansowego¹⁰, Plany finansowe zostały pozytywnie zaopiniowane przez Radę Naukową¹¹ i zatwierdzone przez Dyrektora Instytutu¹². Sporządzone plany nie były korygowane.

W planie finansowym na 2019 r. zaplanowano przychody na poziomie _____ zł, koszty na poziomie _____ zł, a zysk netto na poziomie _____ zł. Plan w zakresie wyniku finansowego został zrealizowany na poziomie ponad _____ %. Dyrektor ITB wyjaśnił, że „(...) *Wykonanie w 2019 r. było wyższe od (...) prognoz we wszystkich zakładach, co związane było ze wzrostem koniunktury na rynku budowlanym oraz stałym wzrostem efektywności pracy ściśle powiązanej z systemem motywacyjnym w Instytucie.*”¹³.

W 2020 r. zaplanowano przychody na poziomie _____ zł, koszty na poziomie _____ zł, a zysk netto na poziomie _____ zł. Na 30 czerwca 2020 r. przychody kształtowały się na poziomie _____ zł, koszty wyniosły _____ zł, a zysk netto _____ zł. Poziom osiągniętych przychodów i poniesionych kosztów był adekwatny do upływu czasu, natomiast zysk wypracowany w pierwszym półroczu 2020 r. był przeszło półtorakrotnie wyższy od założeń przyjętych na cały 2020 r.

3. Sprawozdanie finansowe za rok 2019 wraz z podziałem zysku Instytutu zostało zatwierdzone przez ministra właściwego ds. budownictwa 20 sierpnia 2020 r.¹⁴.

Sprawozdanie uzyskało opinię bez zastrzeżeń niezależnego biegłego rewidenta¹⁵. Przedstawiało rzetelny i jasny obraz sytuacji majątkowej i finansowej jednostki oraz jej wyniku finansowego i przepływów pieniężnych. Zostało sporządzone zgodnie z przepisami ustawy o rachunkowości¹⁶, Statutem jednostki oraz przyjętymi w ITB zasadami (polityką) rachunkowości.

⁷ MP. Nr A-49, poz. 689 zmienionym zarządzeniami Ministra Budownictwa, Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej: nr 9/Org z 26.03.1986 r., nr 41/Org z 2.07.1986 r. oraz nr 21/Org z 15.04.1987 r.

⁸ Oddział Mazowiecki w Pionkach, Oddział Śląski w Katowicach i Oddział Wielkopolski w Poznaniu.

⁹ Pismo z 29.11.2017 r. znak BDG.3.1130.21.2017.ALC.

¹⁰ Z 11.09.2018 r. (wyd. 2)

¹¹ Uchwała nr 2/6/2019 Rady Naukowej z 21.03.2019 r. w sprawie opinii o rocznym planie finansowym ITB na rok 2019, uchwała nr 4/10/2020 Rady Naukowej z 18.06.2020 r. w sprawie opinii o rocznym planie finansowym ITB na rok 2020.

¹² 15.03.2019 r., 5.02.2020 r.

¹³ Wyjaśnienia ITB z 26.10.2020 r.

¹⁴ Postanowienie nr 3/2020 z 20.08.2020 r.

¹⁵ Firma audytorska z siedzibą w Warszawie – „Sprawozdanie z badania rocznego sprawozdania finansowego ITB za rok 2019 r.” z 12.03.2020 r.

¹⁶ Ustawa z 29.09.1994 r. o rachunkowości (Dz.U.2021.217).

Fundusze ITB.

4. Zgodnie z art. 19 ustawy o instytutach w ITB zostały utworzone wszystkie fundusze obowiązkowe, tj. statutowy, rezerwowy i zakładowy fundusz świadczeń socjalnych oraz fundusze fakultatywne, tj. badań własnych i nagród.

Zysk netto za 2019 r. w wysokości 5.961.912,66 zł został, zgodnie z art. 19 ust. 4 ustawy oib, przeznaczony na zwiększenie:

- funduszu badań własnych w kwocie 5.088.356,19 zł,
- funduszu rezerwowego w kwocie 508.836,93 zł,
- funduszu nagród w kwocie 284.377,07 zł,
- funduszu świadczeń socjalnych w kwocie 80.342,47 zł¹⁷.

Analiza sytuacji ekonomiczno-finansowej Instytutu.

5. W 2019 r. Instytut osiągnął dodatni wynik finansowy na działalności podstawowej (wynik ze sprzedaży) w wysokości 5.056.719,84 zł, co stanowiło spadek o 1.903.755,69 zł w porównaniu z 2018 r. (6.960.475,53 zł), i było spowodowane zmniejszeniem przychodów z dotacji podmiotowej/subwencji¹⁸.

Wynik na działalności innej niż podstawowa w 2019 r. również był dodatni i wyniósł 500.113,12 zł, co oznacza spadek w stosunku do 2018 r. o 13,77%. Źródłem dochodów z innej działalności w 2019 r. były głównie przychody z wynajmu powierzchni.

Zysk netto w 2019 r. wyniósł 5.961.912,66 zł, w 2018 r. 7.791.655,64 zł, w 2017 r. 1.319.388 zł. Analiza trendu pokazuje istotny blisko sześciokrotny wzrost zysku w 2018 r. i blisko pięciokrotny wzrost zysku w 2019 r. w odniesieniu do 2017 r. W 2019 r. odnotowano nieznaczny spadek w stosunku do roku 2018.

6. W porównaniu z 2018 r. obniżyły się przychody z działalności podstawowej z 77.597.834,69 zł do 76.433.041,22 zł (-1,5%). Na spadek wpłynęło zmniejszenie z 11.992.816,96 zł w 2018 r. do 10.316.820,91 zł w 2019 r. (o ok. 1,68 mln zł, tj. 13,97%) przychodów z dotacji podmiotowej/subwencji. Wzrosły natomiast przychody ze sprzedaży produktów i usług działalności podstawowej z 65.605.017,73 zł do 66.116.220,31 zł (wzrost o ok. 0,5 mln zł, tj. 0,8%).

Zmieniła się struktura przychodów ze sprzedaży: znacząco wzrosły przychody ze sprzedaży usług badawczo-rozwojowych (o około 5,9 mln zł, tj. 79%), a spadły pozostałe pozycje przychodów, w tym w szczególności z tytułu usług inżynierskich, technicznych, laboratoryjnych, opinii, certyfikacji (łącznie spadek o około 5,6 mln, tj. 10%). Dyrektor ITB wyjaśnił, że „(...) w 2019 r. zakłady wykonywały więcej opinii, które zakwalifikowano do prac badawczych, wykazywanych w pozycji usług badawczo-rozwojowych, kosztem opinii wykazywanych w pozycji pozostałych przychodów (...). Jest to więc efekt reklasyfikacji pomiędzy przychodami (...)”¹⁹.

Wzrost przychodów ze sprzedaży produktów i usług był kwotowo niższy od spadku przychodów z subwencji, więc nie zrównoważył tego spadku (różnica ok. 1,18 mln zł).

W porównaniu z 2018 r. zmniejszyły się o 15% pozostałe przychody operacyjne, to jest z 1.910.617,68 zł do 1.629.640,74 zł. Wyższa wartość pozostałych przychodów operacyjnych w 2018 r. miała charakter jednorazowy i wynikała z korekty rocznej VAT, przychodów z przedawnionych zaliczek od klientów oraz zwrotu nadpłaty składki EOTA²⁰.

Przychody finansowe zmniejszyły się o 37,8%, tj. z 1.816.497,37 zł do 1.130.506,03 zł, co wynikało z różnic kursowych wycenianych na koniec roku.

Przychody z działalności innej niż podstawowa w 2019 r. wyniosły 2.518.296,59 zł, a w 2018 r. 2.471.992,92 zł i w strukturze przychodów były na zbliżonym poziomie (około 3%).

Zgodnie z art. 2 ust. 4 ustawy o instytutach, Instytut prowadził „działalność inną”, polegającą na wynajmie powierzchni pomieszczeń oraz sprzedaży białych certyfikatów²¹. Działalność powyższa została wyodrębniona

¹⁷ Zgodnie z art. 19 ust. 5 ustawy o instytutach wniosek Dyrektora dot. podziału zysku po zaopiniowaniu przez Radę Naukową został zatwierdzony przez ministra nadzorującego 20.08.2020 r. (postanowienie nr 3/2020, znak: DNP-V.011.20.2.2020).

¹⁸ Na mocy art. 371 ust. 1 ustawy z 20.07.2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U.2020.85, ze zm.) dalej: Prawo o szkolnictwie i nauce, od 2019 r. środki finansowe na utrzymanie i rozwój potencjału badawczego przyznawane są w formie subwencji, a nie jak do 2018 r. – poprzez system dotacji. Wysokość subwencji jest wyliczana na podstawie algorytmu przez ministra właściwego ds. nauki.

¹⁹ Wyjaśnienia ITB z 26.10.2020 r.

²⁰ Europejska Organizacja ds. Oceny Technicznej (European Organisation for Technical Approvals).

²¹ Świadectwo efektywności energetycznej wydane przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki – przychód ze sprzedaży na giełdzie towarowej.

pod względem finansowym i rachunkowym. W systemie finansowo-księgowym została wydzielona na odrębnych kontach pozwalających na ustalenie wyniku finansowego na tej działalności.

Lp.	Struktura przychodów	2019 r.	2018 r.
1.	Przychody z działalności podstawowej	94%	93%
1.1	<i>Przychody z dotacji podmiotowej/ subwencji</i>	13%	14%
2.	Przychody z działalności innej	3%	3%
3.	Pozostałe przychody operacyjne	2%	2%
4.	Przychody finansowe	1%	2%
Przychody ogółem		100%	100%

7. W 2019 r. koszty ogółem wyniosły 75.587.796,92 zł i były o 0,3% niższe od kosztów w 2018 r. Koszty działalności operacyjnej stanowiły 98% kosztów ogółem.

W 2019 r. nastąpił wzrost kosztów operacyjnych o około 0,8 mln zł, tj. o 1%, przy jednoczesnym spadku przychodów z działalności podstawowej. Wzrost kosztów operacyjnych powiązany był ze wzrostem przychodów ze sprzedaży produktów i usług działalności podstawowej. W 2018 r. Instytut odnotował wysokie pozostałe koszty operacyjne (2,7 mln zł), podczas gdy w 2019 r. koszty te wyniosły 1,6 mln zł. Dyrektor ITB wyjaśnił, że (...) *Wzrost pozostałych kosztów operacyjnych w 2018 r. wynikał (...) z odpisu na należności i aktualizacji wyceny majątku obrotowego*²².

W 2019 r. odnotowano znaczący wzrost kosztów finansowych o 70.700,66 zł (o 654%) w porównaniu z 2018 r., przy jednoczesnym spadku przychodów finansowych o 37,8%. Na koszty finansowe składały się odsetki oraz różnice kursowe.

Lp.	Struktura kosztów	2019 r.	2018 r.
1.	Koszty działalności operacyjnej	97,8%	96,3%
1.1	<i>Koszty działalności innej</i>	2,7%	2,5%
2.	Pozostałe koszty operacyjne	2,1%	3,6%
3.	Koszty finansowe	0,1%	0,1%
Koszty ogółem		100,0%	100,0%

8. Sposób gospodarowania środkami finansowymi pozwalał na utrzymanie płynności finansowej i zachowanie ciągłości działalności. Sytuacja finansowa Instytutu była stabilna, co zapewnia kontynuację działalności w co najmniej nie zmienionym zakresie. Nie było potrzeby korzystania z finansowania zewnętrznego.

Instytut posiadał wysoki stan środków pieniężnych i inne aktywa pieniężne, które wykazują tendencję wzrostową. Na dzień 31 grudnia 2019 r. stan tych środków wyniósł 51.839.125,46 zł i był wyższy w porównaniu ze stanem na dzień 31 grudnia 2018 r. o 4.197.140,13 zł, tj. o 9%.

Dyrektor ITB wyjaśnił²³, że środki zgromadzone na rachunkach bankowych przewidziane są przede wszystkim na realizację Programu inwestycyjnego na lata 2019 - 2021²⁴, finansowanego ze środków obrotowych Instytutu oraz zakupów finansowanych z subwencji i z funduszu badań własnych (Plan realizacji i kalkulacja kosztów pracy w roku 2020²⁵).

Instytut działa w oparciu o roczny i trzyletni Program inwestycyjny. Z uwagi na unikalny i wysoko specjalistyczny charakter inwestycji skutkujący dużymi trudnościami w znalezieniu wykonawców w postępowaniach przetargowych oraz obecną sytuacją epidemiologiczną, Program był dwukrotnie korygowany w zakresie przesunięcia realizacji inwestycji na 2021 r. Środki finansowe lokowane były na oprocentowanych lokatach terminowych, a dodatkowo wynegocjowane warunki z bankami nie zakładały kosztów finansowych związanych z posiadanymi lokatami. Wolne środki finansowe umożliwiały podjęcie szybkich działań w przypadku konieczności realizacji bieżącego zapotrzebowania.

²² Pismo Dyrektora ITB z 26.10.2020 r.

²³ Pismo Dyrektora ITB z 4.12.2020 r. (znak DZ.060.4.2020.05655.32.IW).

²⁴ Wersja po korekcie nr 2 z 29.10.2020 r.

²⁵ LN-010/2020 z 11.01.2019 r. (wyd. 8).

Niezależnie od obiektywnych trudności związanych z wdrażaniem Programu inwestycyjnego należy zauważyć, że sprawna realizacja inwestycji stanowi podstawę rozwoju Instytutu, dlatego tak ważne jest aby przedsięwzięcia rozwojowe wzmacniające potencjał ITB do realizacji działalności naukowej i wdrożeniowej były skutecznie podejmowane.

9. Analizę i interpretację kondycji finansowej Instytutu wspierają zakładane do osiągnięcia w ciągu roku wskaźniki finansowe, których stopień wykonania monitorowany jest w ujęciu kwartalnym.

10. Instytut posiada zdolność do terminowego regulowania bieżących zobowiązań. Wskaźnik bieżącej płynności²⁶ na koniec 2019 r. osiągnął wartość 2,9, na koniec 2020 r. został założony na poziomie 3,9, a faktyczne jego wykonanie na koniec czerwca 2020 r. ukształtowało się na poziomie 5,2. Na zbliżonym poziomie kształtował się także wskaźnik wypłacalności środkami pieniężnymi (najbardziej płynnymi środkami obrotowymi)²⁷. Oznacza to, że Instytut jest wypłacalny i nie ma trudności płatniczych. Dyrektor ITB wyjaśnił, że (...) *największy wpływ na wzrost wskaźnika płynności miało odłożenie w czasie nakładów inwestycyjnych zaplanowanych na 2020 r. W planie inwestycyjnym na rok bieżący zakładaliśmy określony poziom inwestycji, który z powodu epidemii Covid-19 nie został zrealizowany.*²⁸

11. Instytut cechuje niski i wykazujący tendencję malejącą wskaźnik ogólnego zadłużenia²⁹ oraz wskaźnik zadłużenia kapitału własnego³⁰. Wskaźniki te na koniec 2019 r. ukształtowały się na poziomie odpowiednio 15,8% oraz 26,5%, a na koniec czerwca br. obniżyły się do poziomu 8,9% oraz 15,5%, co wskazuje na niski udział kapitałów obcych w finansowaniu aktywów jednostki i ostrożną politykę zarządzania źródłami finansowania.

12. Prowadzona przez Instytut działalność jest zyskowna. Poziom rentowności sprzedaży³¹ wynosił 7,5% na koniec 2019 r., a na koniec 2020 r. założono, że relacja ta kształtować się będzie na poziomie 3,8%. W rzeczywistości na koniec czerwca 2020 r. osiągnęła poziom 12,6%. Dyrektor ITB wyjaśnił, że planowany na 2020 r. poziom rentowności sprzedaży uwzględniał prognozowany „kryzys” w sektorze budowlanym, jednakże wyniki rzeczywiste sektora budowlanego, pomimo pandemii i prognoz branżowych z końca 2019 r. okazały się bardzo dobre, co miało bezpośrednie przełożenie na wzrost rentowności ITB. Ponadto, na wynik Instytutu wpływ miało również wykorzystanie funduszu badań własnych, które obniżyło koszty operacyjne danego roku (głównie wynagrodzenia pracowników naukowych, materiały, amortyzacja aparatury badawczej, zewnętrzne usługi badawcze)³².

13. Wskaźnik cyklu zobowiązań³³ na koniec 2019 r. wyniósł 33,5 dnia i na 2020 r. założono wydłużenie tego cyklu do 38 dni. Na koniec czerwca 2020 r. cykl rozliczenia zobowiązań (w ujęciu rocznym) stanowił 22 dni (przy wyliczeniu dla 180 dni byłoby to 11 dni). Wysoki poziom wskaźnika wynikał z uwzględnienia w wyliczeniach spornego zobowiązania Instytutu w kwocie 2.222.092,01 zł³⁴. W przypadku wyłączenia tego zobowiązania, wskaźnik na koniec 2019 r. wyniósłby 23,3 dni. Spadek wskaźnika za I półrocze 2020 r. wynikał z ograniczenia kosztów funkcjonowania Instytutu w okresie pandemii.

14. Wskaźnik czasu rozliczenia należności handlowych³⁵ na koniec 2019 r. wyniósł 44 dni, a na koniec I półrocza 2020 r. 45 dni. Dyrektor ITB wyjaśnił, że przekroczenie określonego w ustawie o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych 30 dniowego terminu spłaty należności³⁶ wynikało z:

- konieczności wydłużenia terminów płatności z uwagi na szczególny charakter kontrahentów,
- długich terminów uzyskania sądowych nakazów zapłaty,
- nierzetelności kontrahentów³⁷.

²⁶ Aktywa obrotowe/ zobowiązania krótkoterminowe.

²⁷ (Aktywa obrotowe – zapasy)/ zobowiązania krótkoterminowe.

²⁸ Pismo Dyrektora ITB z 1.12.2020 r. (znak DZ.060.4.2020.05655.29.IW).

²⁹ Zobowiązania ogółem/ aktywa ogółem.

³⁰ Zobowiązania ogółem/ kapitał własny.

³¹ Wynik finansowy netto/ przychody ze sprzedaży netto.

³² Pismo Dyrektora ITB z 1.12.2020 r. (znak DZ.060.4.2020.05655.29.IW).

³³ Zobowiązania krótkoterminowe/ przychody netto ze sprzedaży x 365 dni.

³⁴ Zobowiązanie jest kwestionowane przez ITB na drodze sądowej, jednak figuruje w księgach rachunkowych i zwiększa poziom zobowiązań.

³⁵ Należności krótkoterminowe/ przychody netto ze sprzedaży x 365 dni.

³⁶ Przepis art. 8 ust. 2 ustawy o transakcjach handlowych.

³⁷ Pismo Dyrektora ITB z 1.12.2020 r. (znak DZ.060.4.2020.05655.29.IW).

Należy zauważyć, że w zakresie polityki zarządzania należnościami Instytutu wymagane jest podjęcie wszelkich możliwych działań zmierzających do wyeliminowania przypadków kredytowania nierzetelnych kontrahentów, przez okres dłuższy niż określa norma ustawowa.

Subwencje i dotacje.

15. W latach 2019 - 2020 ITB otrzymał z Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego subwencje na utrzymanie potencjału badawczego oraz finansowanie działalności polegającej na prowadzeniu badań naukowych lub prac rozwojowych oraz zadań z nimi związanych służących rozwojowi młodych naukowców oraz uczestników studiów doktoranckich. Kwota przyznanej subwencji w 2019 r. wynosiła 11.242.400,00 zł. Subwencja została w całości rozliczona, nie przypisano kwot do zwrotu. W 2020 r. Instytut otrzymał subwencję w wysokości 10.680.300,00 zł. Do 30 czerwca 2020 r. wykorzystano 4.815.561,70 zł.

Dodatkowo ITB korzystał z innych źródeł dofinansowania, z terminem realizacji dłuższym niż jeden rok:

- 1) Projekt CA V EPBD Horyzont 2020, dofinansowanie przyznane przez Komisję Europejską (EASME), na okres od 1 maja 2018 r. do 30 kwietnia 2022 r., w wysokości 91.612,56 zł;
- 2) Premia na Horyzoncie 2 (Projekt CA V EPBD), dofinansowanie przyznane przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, na okres od 1 stycznia 2019 do 30 kwietnia 2022 r., w wysokości 15.865,00 zł;
- 3) Projekt Life CEPLAFIB PR LIFE, dofinansowanie przyznane przez Komisję Europejską (EASME), na okres od 2 lipca 2018 r. do 30 czerwca 2021 r., w wysokości 416.752,00 zł;
- 4) Premia na Horyzoncie 2 (Projekt Life CEPLAFIB), dofinansowanie przyznane przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, na okres od 1 stycznia 2019 r. do 30 czerwca 2021 r., w wysokości 76.840,00 zł;
- 5) Projekty Międzynarodowe Współfinansowane (Projekt Life CEPLAFIB), dofinansowanie przyznane przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, na okres od 1 lipca 2019 r. do 30 czerwca 2021 r., w wysokości 318.492,00 zł;
- 6) Projekt Sektorowa Rada ds. Kompetencji w Budownictwie, dofinansowanie przyznane przez Europejski Fundusz Społeczny i Skarb Państwa, na okres od 1 stycznia 2017 r. do 30 listopada 2022 r., w wysokości 146.173,00 zł.

Struktura i stan należności.

16. ITB w sposób prawidłowy ustalał i ewidencjonował przypadające jednostce należności, stosując przepisy ustawy o transakcjach handlowych oraz wewnętrzne procedury dotyczące wiekowania należności³⁸, a na koniec roku urealniał wartość należności wykazywanych w sprawozdaniu finansowym.

17. Zgodnie z polityką (zasadami) rachunkowości Instytut wycenia należności w kwocie wymaganej zapłaty, tworząc odpisy aktualizacyjne na należności od dłużników postawionych w stan likwidacji lub upadłości, kwestionujących należności oraz na należności przeterminowane w wysokości 100% i na należności nieprzeterminowane, których ryzyko nieściągalności jest znaczne według indywidualnej oceny kierownika jednostki, zatem z zachowaniem zasady ostrożności.

Instytut w badanym okresie nie posiadał należności długoterminowych.

Stan należności krótkoterminowych od odbiorców, pomniejszony o wartość odpisu aktualizującego, na dzień 31 grudnia 2019 r. wyniósł 9.260.597,68 zł i był wyższy o ok. 1,6 mln zł w stosunku do salda na dzień 31 grudnia 2018 r., które wyniosło 7.645.281,93 zł. Wartość odpisu aktualizującego należności na dzień 31 grudnia 2019 r. wyniosła 7.802.341,33 zł (7.693.871,91 zł na 31 grudnia 2018 r.).

Wartość należności od odbiorców na 30 czerwca 2020 r. nie uległa znaczącej zmianie i wyniosła 9.143.272,02 zł. Wartość odpisu aktualizującego spadła w ciągu 6 miesięcy 2020 r. do 6.529,3 tys. zł czyli o około 1,3 mln zł.

Pozostałą wartość należności krótkoterminowych stanowiły: rozrachunki z pracownikami – na 31 grudnia 2018 r. (1.053.700,69 zł), na 31 grudnia 2019 r. (995.669,97 zł), na 30 czerwca 2020 r. (947.844,76 zł) oraz należności publiczno-prawne – na 31 grudnia 2018 r. (67.250,00 zł), na 31 grudnia 2019 r. (0,0 zł), na 30 czerwca 2020 r. (313.955,98 zł). Dyrektor ITB wyjaśnił, że (...) *kwota wysokich należności publiczno-prawnych na koniec czerwca 2020 r. wynikała ze zmian w opłatach lokalnych (należności z tytułu nadpłaconej opłaty za wieczyste użytkowanie gruntów – przekształcenie)*.³⁹

³⁸ Instrukcja wewnętrzna dot. postępowania w przedmiocie wiekowania należności z 9.07.2018 r.

³⁹ Wyjaśnienia Dyrektora ITB z 2.11.2020 r.

18. Na podstawie wykazu należności ITB na 31 grudnia 2019 r. ustalono, że łączna wartość należności, po potrąceniu wzajemnych zobowiązań wobec kontrahentów ITB, wyniosła 11.378.862,38 zł, w tym wartość należności przeterminowanych zł, co stanowiło prawie % wszystkich należności. Należności przeterminowane powyżej czterech miesięcy stanowiły kwotę zł, tj. prawie % wszystkich należności. Z powyższych należności do 30 czerwca 2020 r. zostało spłaconych zł (prawie %). Do spłaty pozostało zł, w tym należności przeterminowane co najmniej od 10 miesięcy w kwocie zł.

Stan należności przeterminowanych na 30 czerwca 2020 r. wyniósł zł, w tym od odbiorców krajowych zł, od odbiorców zagranicznych zł, a z tytułu czynszów zł.

Wiekowanie należności według stanu na dzień 31.12.2019 r.			
Lp.	Należności, terminy płatności	Wartość (w zł)	%
1.	Nieprzeterminowane – zapłacone w terminie		
2.	Przeterminowane – do 30 dni po terminie		
3.	– 31-60 dni po terminie		
4.	– 61-90 dni po terminie		
5.	– 91-120 dni po terminie		
6.	– > 121 dni po terminie		
Ogółem przeterminowane			
Ogółem należności		11.378.862,38	100,00

Dochodzenie przeterminowanych należności.

19. W ITB zapewniono mechanizmy egzekwowania należności, sprzyjające prawidłowości i skuteczności ich odzyskiwania. Sformalizowane zostały zasady podejmowanych działań i współpracy między komórkami organizacyjnymi oraz współpracującą kancelarią prawną w zakresie dochodzenia i egzekwowania należności. Ustalono tryb postępowania oraz terminy dokonywanych czynności.

Obowiązujące w Instytucie uregulowania wewnętrzne dotyczące dochodzenia przeterminowanych należności od dłużników obejmują zarówno procedurę postępowania z należnościami przeterminowanymi, jak również z notami odsetkowymi⁴⁰. Noty odsetkowe wystawiane są w przypadku, spłaty należności po terminie, gdy odsetki przekroczą 100 zł. Odsetki podlegają procedurze ich dochodzenia łącznie z należnościami przeterminowanymi z faktur wystawionych klientom. Kwota wpłaconych i zaksięgowanych odsetek od należności na dzień 31 grudnia 2019 r. wyniosła 126.515,98 zł.

Wysokość odsetek naliczana była zgodnie z ustawą o transakcjach handlowych, jednakże w związku z pandemią Instytut odstąpił, z dniem 1 marca 2020 r. do odwołania, od naliczenia odsetek umownych i ustawowych od nieuregulowanych w terminie zobowiązań, w tym niezapłaconych przez kontrahentów faktur⁴¹.

Instytut nie obciąża kontrahentów rekompensatą za koszty odzyskiwania należności, o której mowa w art. 10 ust. 1 ww. ustawy. W wyjaśnieniach Główna księgową poinformowała, że „(...) Dyrekcja Instytutu, po rozważeniu argumentów za i przeciw – odstąpiła od obciążania klientów rekompensatą za koszty odzyskiwania należności, o której mowa w art. 10 ust 1 w/w Ustawy. Umowy, które realizuje i dzięki którym osiąga swoje przychody Instytut są oparte na długoletniej współpracy z naszymi klientami. Instytut realizując badania aplikacyjne dostarcza wiedzę naukową, która wspiera rozwój przedsiębiorczości. Tak więc, priorytetem w naszych kontaktach z klientami jest zachowanie współpracy w długim okresie. Informacja, którą otrzymaliśmy z zakładów naukowych wskazywała na nieprzychylnie przyjęcie przez klientów tego typu sankcji. Klienci ITB, którzy prowadzą swoją działalność na trudnym rynku budowlanym są narażeni na zatory płatnicze i często zwracają się do Instytutu z prośbą o anulowanie odsetek. Procedura przyjęta w Wytycznych z dnia 29.06.2018 r. nie pozwala na anulowanie

⁴⁰ Wytyczne z 29.06.2018 r. dotyczące polityki w przedmiocie dochodzenia przeterminowanych należności od dłużników ITB (wyd. 1), dalej: Wytyczne.

⁴¹ Decyzja nr 3 Dyrektora ITB z 2.04.2020 r.

odsetek. Jednak wymaganie, oprócz odsetek, także rekompensaty zakłóciłoby z pewnością naszą współpracę z klientami i mogłoby doprowadzić do utraty części przychodów”.

W celu dochodzenia przeterminowanych należności, do kancelarii prawnej przekazywane są sprawy, gdy kwota należności łącznej z faktur i not odsetkowych przekroczy 500 zł. W przypadku, gdy koszt dochodzenia należności przewyższa ekonomiczne korzyści z ich otrzymania, należności podlegają umorzeniu.

Zgodnie z obowiązującymi Wytycznymi, co najmniej raz na kwartał dokonywane jest sprawdzenie przeterminowanych należności i wysyłane są dłużnikom wezwania do zapłaty (pierwsze ponaglenie), ewentualnie ponowne wezwania do zapłaty (drugie ponaglenie). Wnioski o wszczęcie postępowania sądowego przekazywane są do kancelarii prawnej co najmniej dwa razy na kwartał. Kancelaria prawna w miarę możliwości ma obowiązek w ciągu 30 dni przygotować i wnieść pozew do sądu. W przypadku niewykonania nakazu zapłaty/wyroku sprawa kierowana jest do postępowania egzekucyjnego. W ciągu 30 dni od uzyskania informacji o prawomocności orzeczenia do sądu kierowane są wnioski o nadanie klauzuli wykonalności i wysyłane są dłużnikom przedegzekucyjne wezwania do zapłaty.

Przegląd dokumentacji, wybranych losowo, 30 przeterminowanych należności od 13 kontrahentów potwierdził, że działania windykacyjne prowadzone były prawidłowo, zgodnie z przyjętymi zasadami określonymi w Wytycznych.

Procedura⁴² przewiduje możliwość umorzenia nieściągalnych lub trudno ściąganych należności w przypadkach:

- a) należności przeterminowanych po okresie 3 lat ich bezskutecznego dochodzenia,
- b) należności, których koszty dochodzenia przewyższają wartość kwoty dochodzonej wraz z odsetkami,
- c) należności, w sprawie których komornik wydał postanowienie o umorzeniu postępowania egzekucyjnego z powodu jego całkowitej lub częściowej bezskuteczności,
- d) należności zagranicznych, których koszty dochodzenia są bardzo wysokie, a samo dochodzenie utrudnione,
- e) należności z postępowania restrukturyzacyjnego lub upadłościowego.

Decyzję o umorzeniu należności podejmuje Dyrektor Instytutu, przy kontrasygnacie głównego księgowego. W 2019 r. należności umorzone stanowiły kwotę 16.867,29 zł, a w okresie od 1 stycznia 2020 r. do 30 czerwca 2020 r. umorzono należności na kwotę 65.506,54 zł.

ITB terminowo, raz w roku, zgłasza informacje o przeterminowanych należnościach i dłużnikach do biura informacji gospodarczej. [Akta kontroli: str. 51-245, elektroniczny nośnik danych]

Struktura i stan zobowiązań.

20. Zgodnie z polityką (zasadami) rachunkowości Instytut wycenia zobowiązania na dzień bilansowy w kwocie wymagającej zapłaty. Zobowiązania wyrażone w walutach obcych wycenia się według kursu średniego walut obcych określonego przez NBP.

ITB nie posiadał zobowiązań długoterminowych w badanym okresie.

Stan zobowiązań krótkoterminowych wobec dostawców na 31 grudnia 2019 r. wyniósł 13.701.608,41 zł i był wyższy o ok. 3,1 mln zł (30%) w stosunku do salda na 31 grudnia 2018 r., które wyniosło 10.555.385,49 zł. Dyrektor ITB poinformował, że (...) wzrost zobowiązań krótkoterminowych (...) wynika ze wzrostu zaliczek otrzymanych na dostawy usług, co związane było ze wzrostem przychodów z tytułu dostaw i usług w 2019 r.⁴³.

Wartość zobowiązań wobec dostawców na 30 czerwca 2020 r. zmniejszyła się do kwoty 12.454.111,07 zł, tj. o 9% w stosunku do 31 grudnia 2019 r.

Pozostałą wartość zobowiązań krótkoterminowych stanowiły: rozrachunki z pracownikami – na 31 grudnia 2018 r. (22.412,91 zł), na 31 grudnia 2019 r. (92.898,81 zł), na 30 czerwca 2020 r. (77.769,66 zł) oraz rozrachunki publiczno-prawne – na 31 grudnia 2018 r. (2.162.774,19 zł), na 31 grudnia 2019 r. (2.991.059,56 zł), na 30 czerwca 2020 r. (1.049.833,78 zł). Zgodnie z wyjaśnieniami Dyrektora ITB, (...) przyczyną wzrostu rozrachunków z pracownikami na koniec 2019 roku w porównaniu z 2018 rokiem było wprowadzenie pod koniec 2019 roku Pracowniczych Planów Kapitałowych w ITB. Pierwsze potrącenia z list płac z tytułu opłat na PPK było (...) w listopadzie 2019 roku. Potrącenia te są (...) przekazywane na konto instytucji finansującej w następnym miesiącu.⁴⁴

⁴² Załącznik nr 1 do Wytycznych z 29.06.2018 r. dotyczących polityki w przedmiocie dochodzenia przeterminowanych należności od dłużników ITB (wyd. 1).

⁴³ Wyjaśnienia Dyrektora ITB z 2.11.2020 r.

⁴⁴ Wyjaśnienia Dyrektora ITB z 2.11.2020 r.

Przegląd dokumentacji, wybranych 67 dowodów księgowych potwierdził, że ITB terminowo regulował swoje zobowiązania. [Akta kontroli: str. 246-1175, elektroniczny nośnik danych]

Postępowania sądowe prowadzone wobec i z powództwa ITB.

21. W badanym okresie były prowadzone 63 postępowania sądowe z powództwa ITB, w tym 37 postępowań zostało zakończonych do 30 czerwca 2020 r. Postępowania dotyczyły dochodzenia należności spornych oraz przeterminowanych.

Wobec ITB toczyły się trzy postępowania sądowe: dotyczące dochodzenia kary umownej (sprawa w toku), o zapłatę (w postępowaniu Instytut występował jako interwenient uboczny – sprawa zakończona ugodą) oraz o odszkodowanie za zwolnienie dyscyplinarne z pracy (sprawa zawieszona przez sąd).

Ogólna kwota należności spornych wyniosła: w 2018 r. 5.899.280,00 zł, w 2019 r. 6.129.158,33 zł, w 2020 r. 6.137.928,42 zł, natomiast kwota zobowiązań spornych na koniec badanych okresów była stała i wynosiła 2.222.092,01 zł⁴⁵.

Funkcjonowanie systemu rachunkowości oraz kontroli finansowej wydatków.

22. Dokumentacja przyjętych zasad rachunkowości ITB spełniała wymogi określone w art. 10 ust. 1 ustawy o rachunkowości, tym samym zapewniając właściwe mechanizmy do prowadzenia ewidencji zdarzeń gospodarczych w sposób rzetelny i usystematyzowany, warunkujące odpowiednią jakość sprawozdań finansowych.

W okresie objętym kontrolą w Instytucie obowiązywały zasady (polityka) rachunkowości oraz zakładowy plan kont, wprowadzone zarządzeniem Dyrektora Instytutu⁴⁶, a także regulacje wewnętrzne określające zasady kontroli finansowej i obiegu dokumentów finansowo-księgowych⁴⁷. Oddziały ITB nie posiadają odrębnych systemów finansowo-księgowych i kadrowo-płacowych.

23. W ITB obowiązywały i stosowane były procedury zabezpieczające zapisy w księgach rachunkowych jednostki przed zniszczeniem lub modyfikacją⁴⁸. Ochrona danych realizowana była w szczególności poprzez stosowanie odpowiedniej polityki dostępu do programów dla poszczególnych użytkowników, wprowadzanie poziomów uprawnień, sporządzanie zapasowych kopii danych⁴⁹.

24. W ITB ustanowiono mechanizmy kontroli w zakresie wydatkowania środków, które zapewniły dokumentowanie i rejestrowanie operacji finansowych i gospodarczych, umożliwiły prześledzenie każdej operacji od początku do końca oraz jej weryfikację na każdym etapie realizacji.

Kontrolą objęto 67 dowodów księgowych, na łączną kwotę 4.771.574,10 zł, stanowiącą 10% ogólnej sumy wydatków (48.179.060,72 zł) dokonanych w terminie od 1 stycznia 2019 r. do 30 czerwca 2020 r. Dobór próby został dokonany według kryterium kwotowego oraz celowego uwzględniającego przedmiot i charakter wydatku.

Wszystkie wydatki wynikające z poddanych analizie dowodów księgowych zostały sprawdzone w ramach kontroli bieżącej. W każdym przypadku upoważnieni kierownicy komórki wnioskującej o dokonanie wydatku, a w uzasadnionych przypadkach pracownicy działu koordynacji prac badawczych, akceptowali wydatek pod względem merytorycznym⁵⁰. Do dowodów księgowych załączone zostały umowy, potwierdzenia realizacji umów (protokoły odbioru usługi/dostawy, protokoły zdawczo-odbiorcze, wykaz roboczo-godzin), potwierdzenia dokonania przelewów bankowych. Załączone umowy zawierały podpisy głównego księgowego i Dyrektora ITB.

Objęte kontrolą dowody księgowe zostały opisane, sprawdzone pod względem merytorycznym, formalno-rachunkowym i zaakceptowane do wypłaty przez upoważnione osoby. Operacje finansowe zostały zaakceptowane przez głównego księgowego na potwierdzenie prawidłowości i zgodności operacji z przepisami, kompletności, formalno-rachunkowej rzetelności i prawidłowości dokumentów oraz zabezpieczenia środków na pokrycie wydatku, tj. zgodności z Planem finansowym ITB.

⁴⁵ Dotyczy rozliczeń ITB z firmą, która realizowała na rzecz ITB zadanie inwestycyjne. Firma nie wywiązała się należycie z umowy (nie zapłaciła podwykonawcy). Faktura w wysokości 8.340.734,17 zł została zapłacona przez ITB w kwocie 6.118.642,16 zł, a pozostała kwota w wysokości 2.222.092,01 zł została zapłacona podwykonawcy i stanowi zobowiązanie sporne ITB wobec firmy. Obecnie sprawa jest na etapie postępowania sądowego.

⁴⁶ Zarządzenie nr 52 Dyrektora ITB z 28.12.2018 r. w sprawie wprowadzenia Dokumentacji zasad (polityki) rachunkowości.

⁴⁷ Zarządzenie nr 3 Dyrektora ITB z 2.03.2005 r. w sprawie wprowadzenia instrukcji obiegu dokumentów finansowo-księgowych w Instytucie Techniki, Procedura kontroli finansowej ITB, stanowiąca załącznik do zarządzenia nr 30 kierownika ITB z 30.07.2014 r. w sprawie zasad kontroli wewnętrznej w ITB.

⁴⁸ Załącznik nr 3 do Polityki rachunkowości – charakterystyka systemu przetwarzania danych Microsoft Dynamics AX 2009.

⁴⁹ Polityka kopii zapasowych (kopie backup) – Wydanie 3 z 9.10.2019 r.

⁵⁰ Zgodnie z upoważnieniami Dyrektora ITB do dokonywania kontroli merytorycznej dowodów księgowych.

Płatności na rzecz wykonawców dokonywano przelewami bankowymi. W jednym przypadku dokonano płatności faktury z jednodniowym opóźnieniem⁵¹. Instytut nie poniósł z tego tytułu skutków finansowych.

W opisach zbadanych dowodów księgowych stwierdzono następujące uchybienia:

- nieoznaczenie podpisem i datą dokonanych korekt – poprawki/skreślenia (w 1 przypadku⁵²);
- brak podpisu przy zatwierdzeniu kwoty do wypłaty (w 1 przypadku⁵³);
- brak daty zatwierdzenia merytorycznego (w 10 przypadkach⁵⁴);
- brak opisów merytorycznych (z wyjątkiem tych dot. remontów/inwestycji).

Powyższe uchybienia nie miały wpływu na prawidłowość dokonywania wydatków.

W wyjaśnieniach Dyrektor ITB poinformował, że „(...) W związku z rejestrowaniem faktur zakupowych w systemie informatycznym (portal wewnętrzny moduł Obieg faktury zakupowej) każdy krok w procesie jest możliwy do obserwowania a daty poszczególnych czynności do odtworzenia. Opis faktury w wersji papierowej jest akceptowany przez osobę do tego uprawnioną, akceptacja wykonywana w systemie odbywa się według nadanych uprawnień w systemie informatycznym”.

25. Zgodnie z art. 22 ust. 1 ustawy o rachunkowości dowody księgowe powinny być rzetelne, tj. zgodne z rzeczywistym przebiegiem operacji gospodarczej, którą dokumentują, kompletne, zawierające co najmniej dane określone w art. 21 ww. ustawy oraz wolne od błędów rachunkowych. Wszelkie stwierdzone błędy powinny być poprawione przez skreślenie dotychczasowej treści i wpisanie nowej, z zachowaniem czytelności błędnego zapisu, oraz podpisanie poprawki i umieszczenie daty przez osobę uprawnioną (art. 25 pkt 1 ww. ustawy).

W skontrolowanych dowodach księgowych nie stwierdzono błędów i nieprawidłowości.

[Akta kontroli: str. 246-1175, elektroniczny nośnik danych]

Zamówienia publiczne.

26. W toku kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości w stosowaniu przepisów i procedur wewnętrznych dotyczących udzielania zamówień publicznych. Dokonując wyboru kontrahentów ITB przestrzegał zasady uczciwej konkurencji. Poddane kontroli zamówienia publiczne służyły realizacji celów ITB i nie stwierdzono wydatków niezwiązanych z realizacją zadań określonych w Planach działania na 2019 r. i 2020 r.

27. Postępowania o udzielenie zamówień publicznych prowadzone były w trybie ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych⁵⁵, a w przypadkach określonych w art. 4 ustawy Pzp, w trybie przepisów wewnętrznych⁵⁶.

28. Zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt 3 ustawy Pzp, Instytut będąc osobą prawną nie ma obowiązku określonego w art. 13a ww. ustawy, w zakresie przygotowywania i zamieszczania na stronie internetowej planu postępowań o udzielenie zamówień publicznych. Niezależnie od powyższego ITB, dla własnych potrzeb, opracował plany zamówień publicznych na lata 2019 oraz 2020, co należy uznać za dobrą praktykę.

W planie zamówień na 2019 r. ujęto 49 postępowań, w tym 29 w trybie przetargu nieograniczonego, 17 w trybie konkursu ofert oraz trzy w trybie art. 138o ustawy Pzp⁵⁷. Z rocznego sprawozdania z udzielonych zamówień wynika, że w 2019 r. przeprowadzono 32 postępowania w trybie przetargu nieograniczonego na kwotę 16.483.951,88 zł oraz postępowania podprogowe na kwotę 12.424.940,26 zł⁵⁸. Ponadto udzielono 144

⁵¹ Dowód księgowy nr: 2020/05/016 z 21.05.2020 r.

⁵² Dowód księgowy nr: 2020/05/016 z 21.05.2020 r.

⁵³ Dowód księgowy nr: 0048/06/2020 z 5.06.2020 r.

⁵⁴ Dowody księgowe nr: FVS/2019/08/061 z 30.08.2019 r., FV/AN/203/19/D65 z 2.12.2019 r., 306/11/2019 z 29.11.2019 r., FVS/2020/05/061 z 29.05.2020 r. (INW/F002/06/20), F/197/12/19 z 31.12.2019 r. (P/INW/18/12/19), FS1/09/06/2020 z 9.06.2020 r. (INW/F003/06/20), FV/AN/203/19/D65 z 2.12.2019 r. (P/INW/19/12/19), FVS/516/06/20 z 26.06.2020 r. (U/ZK146/06/20), 01/05/2020 z 20.05.2020 r. (I/BP007/20), F/WAW/05/2019/253 z 31.05.2019 r. (U/ZK291/06/19).

⁵⁵ Dz.U.2019.1843, ze zm. – akt arch., dalej: ustawa Pzp.

⁵⁶ Zarządzenie nr 41 Dyrektora ITB z 18.11.2016 r. w sprawie postępowania przy udzielaniu zamówień publicznych, Polecenie służbowe nr 3 Dyrektora ITB z 18.11.2016 r. w sprawie wzorów druków stosowanych w trakcie przygotowania i prowadzenia postępowań o udzielanie zamówień publicznych, zastąpione Zarządzeniem nr 18 Dyrektora ITB z 26.05.2020 r. w sprawie postępowania przy udzielaniu zamówień publicznych.

⁵⁷ Zamówienia na usługi społeczne.

⁵⁸ W sprawozdaniu wg wzoru UZP nie są zawierane informacje o liczbie zamówień udzielonych w trybie art. 4 pkt 8 ustawy Pzp.

zamówień na kwotę 2.582.478,03 zł, do których nie miała zastosowania ustawa Pzp, z uwagi na inne przesłanki niż wartość zamówienia⁵⁹.

Na 2020 r. zaplanowano przeprowadzenie 37 postępowań, w tym 19 w trybie przetargu nieograniczonego i 18 w trybie konkursu ofert. Według stanu na 30 czerwca br. udzielono zamówienia na podstawie 13 postępowań w trybie przetargu nieograniczonego na łączną kwotę 6.991.432,04 zł oraz 10 konkursów ofert na łączną kwotę 1.052.740,00 zł.

29. Do badania wybrano 20 postępowań o udzielenie zamówienia publicznego poniżej 30.000 euro, przeprowadzonych w trybie otwartego konkursu ofert: 10 zamówień udzielonych w 2019 r. oraz 10 zamówień udzielonych w 2020 r. Łączna kwota wybranych do kontroli zamówień wyniosła 1.459.569,39 zł, co stanowiło 42% ogólnej kwoty zamówień podprogowych (3.480.317,20 zł) prowadzonych w trybie otwartego konkursu ofert. Dobór próby został dokonany według kryterium kwotowego (zamówienia podprogowe) oraz celowego z uwzględnieniem przedmiotu zamówienia.

Wszczęcie postępowania każdorazowo poprzedzone było sporządzeniem wniosku określającego w szczególności: komórkę organizacyjną prowadzącą postępowanie, opis przedmiotu zamówienia, szacunkową wartość zamówienia oraz tryb postępowania. Wnioski zawierały wszystkie wymagane informacje, akceptacje, opinie i podpisy, w tym zgodę Dyrektora ITB na realizację zamówienia. Na stronie internetowej ITB każdorazowo zamieszczane były ogłoszenia o wszczęciu postępowania oraz o udzieleniu zamówienia. Z każdego postępowania sporządzono protokół, zawierający propozycję wyboru najkorzystniejszej oferty wraz z uzasadnieniem. Akceptacji wskazanego w protokole wykonawcy dokonywał Dyrektor ITB. W sytuacji, gdy wartość zamówienia przekraczała kwotę określoną we wniosku o wszczęcie postępowania, Dyrektor Instytutu każdorazowo wyrażał zgodę na podwyższenie kwoty zamówienia i na zawarcie umowy. W badanych postępowaniach nie stwierdzono zwolnień z procedury otwartego konkursu ofert.

Przedmiotem zawartych umów były dostawy, usługi, remonty i inwestycje związane z działalnością ITB. Wszystkie umowy zawierały podpisy wykonawcy i zamawiającego, przy kontrasygnacie głównego księgowego. Dowody księgowe, stanowiące podstawę wypłaty wynagrodzenia wykonawcy, zawierały potwierdzenie wykonania umowy, zatwierdzenie pod względem formalnym i rachunkowym oraz do wypłaty. Wypłaty były realizowane terminowo. [Akta kontroli: str. 1176-2050, elektroniczny nośnik danych]

Umowy cywilnoprawne zawierane z osobami fizycznymi, w tym z pracownikami Instytutu.

30. ITB właściwie stosował przepisy oraz procedury wewnętrzne dotyczące zawierania umów zlecenia i o dzieło z osobami fizycznymi, określone w Poleceniach służbowych Dyrektora ITB⁶⁰.

Rodzaj umowy		Liczba umów (w szt.)/ wartość umów (w zł)		Suma
		1.01.-31.12.2019 r.	1.01.-30.06.2020 r.	
A	Umowy zlecenia			
	Liczba	89	9	98
	Łączna kwota	495.090,00	265.216,00	760.306,00
	<i>w tym z pracownikami Instytutu</i>			
	Liczba	1	1	2
	Łączna kwota	5.390,00	5.390,00	10.780,00
B	Umowy o dzieło			
	Liczba	51	5	56
	Łączna kwota	66.941,80	5.736,20	72.678,00
	<i>w tym z pracownikami Instytutu</i>			
	Liczba	0	0	0
	Łączna kwota	0	0	0
Razem		140	14	154
		562.031,80	270.952,20	832.984,00

31. Do badania wybrano 15 umów (co stanowi 11% umów zawartych w latach 2019-2020): 5 umów o dzieło, 8 umów zlecenia zawartych z osobami spoza ITB oraz 2 zlecenia dla pracowników Instytutu, obejmujące

⁵⁹ Zamówienia dotyczyły m.in.: usług badawczych i rozwojowych, których ITB nie realizuje we własnym zakresie; usług, których wykonawcami są podmioty posiadające wyłączne prawo do świadczenia tych usług na mocy odrębnych ustaw, zamówień udzielonych w imieniu ITB przez na dostawę energii elektrycznej.

⁶⁰ Polecenie służbowe nr 2 z 10.04.2019 r. w sprawie akceptacji wniosku do umów zawieranych z osobami fizycznymi, Polecenie służbowe nr 3 z 10.06.2019 r. w sprawie stosowania wzorów umów zawieranych z osobami fizycznymi, Polecenie służbowe nr 5 z 9.10.2019 r. zmieniające załączniki nr 2 i 3 wprowadzone Poleceniem służbowym nr 3/2019.

pełnienie funkcji promotora w przewodzie doktorskim. Łączna kwota zawartych umów wyniosła 832.984,00 zł (562.031,80 zł w 2019 r. i 270.952,20 zł w 2020 r.). Dobór próby został dokonany według kryterium kwotowego oraz celowego z uwzględnieniem przedmiotu umowy.

W postępowaniach poprzedzających zawarcie umów cywilnoprawnych z osobami fizycznymi, zgodnie z obowiązującą w Instytucie procedurą, sporządzane były przez kierownika komórki organizacyjnej wnioski o zawarcie umowy, zawierające uzasadnienie celowości dokonania wydatku oraz wskazanie wykonawcy. Wybór dokonywany był poprzez: rozeznanie rynku, uchwałę Rady Naukowej, wskazanie osoby posiadającej wyłączną wiedzę ekspercką.

W ramach kontroli wstępnej wnioski zawierały akceptacje właściwego członka kierownictwa oraz zatwierdzenia Dyrektora ITB lub osoby przez niego upoważnionej. Z wyjątkiem zleceń udzielonych pracownikom Instytutu, do wniosku każdorazowo został załączony projekt umowy. Umowy zostały podpisane przez zleceniobiorcę i Dyrektora Instytutu przy kontrasygnacie głównego księgowego. Rachunki zawierały potwierdzenie wykonania zlecenia/dziela zgodnie z umową, zatwierdzenie pod względem formalno-rachunkowym oraz do wypłaty. Wypłaty zrealizowano terminowo.

Umowy zlecenia dotyczyły w szczególności przeprowadzania inspekcji zakładów i zakładowej kontroli produkcji w firmach, co stanowiło przeważającą część zawartych umów zlecenia (72%). Ponadto przedmiotem umów były: udział w egzaminach doktorskich, ocena techniczna wyrobów konstrukcyjnych i inne.

Umowy o dzieło dotyczyły opracowania koreferatów sprawozdań, wykładów, prezentacji, recenzji, opinii w zakresie zagadnień naukowych. Nie zawierano umów o dzieło z pracownikami.

32. Regulacje wewnętrzne normujące zasady zawierania umów z osobami fizycznymi nie przewidują odstępstw umożliwiających niezawieranie umów zlecenia i o dzieło. W szczególności pkt 2 Polecenia służbowego nr 3 z 10 czerwca 2019 r. stanowi, że z pracownikiem Instytutu można zawrzeć umowę zlecenia lub o dzieło wyłącznie w przypadku, gdy zakres prac określony umową nie wchodzi w zakres obowiązków wynikających z umowy o pracę.

W toku kontroli ustalono, że Rada Naukowa Instytutu zleciła dwóm pracownikom ITB pełnienie funkcji promotora w przewodach doktorskich. Zlecenia nastąpiły w formie uchwał Rady Naukowej ITB z 22 czerwca 2017 r. Uchwały dotyczyły wszczęcia przewodu doktorskiego, określenia tematu oraz wskazania promotora. Z promotorami nie zostały zawarte pisemne umowy, określające szczegółowy zakres i warunki realizacji zlecenia. W wyjaśnieniach Dyrektor ITB poinformował, że (...) *zwyczajowo nie jest wymagane zawieranie umów z promotorami.*

Promotorzy złożyli oświadczenia, że praca nie należy do ich obowiązków wynikających ze stosunku pracy w ITB i będzie wykonana poza obowiązującym czasem pracy. Podstawą wypłaty wynagrodzenia były rachunki oraz wnioski Rady Naukowej o wypłatę wynagrodzenia w wysokości określonej w § 1 ust. 1 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego⁶¹. Przedstawione do kontroli rachunki były wystawione przez zleceniobiorców oraz zawierały potwierdzenia przez Sekretarza Rady Naukowej wykonania zleconej pracy. W treści dowodów księgowych przedstawionych do rozliczenia, omyłkowo przywołano numery umów faktycznie niezawartych w formie pisemnej.

Należy także zauważyć, że chociaż art. 184 ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce określa, że wynagrodzenie promotora w postępowaniach awansowych wypłaca się po zakończeniu postępowania w sprawie nadania stopnia doktora, stopnia doktora habilitowanego albo tytułu profesora i jest ono wypłacane tylko w przypadku, gdy w wyniku postępowania stopień doktora został nadany, a stawki wynagrodzenia są stałe, zależne jedynie od rodzaju pełnionej funkcji w postępowaniu, to jednak nie wyklucza to możliwości zawierania z pracownikami pełniącymi funkcję promotora przewodu doktorskiego umowy cywilnoprawnej precyzującej warunki świadczenia i rozliczenia zleconych prac. Zawarcie takich umów wpisywałoby się w realizację wewnętrznych procedur ustalonych w ITB. Jeżeli natomiast Instytut nie uznaje za niezbędne zawieranie takich umów z promotorami, wyłączenie w tym zakresie powinno mieć odzwierciedlenie w regulacjach wewnętrznych ITB.

[Akta kontroli: str. 2051-2393, elektroniczny nośnik danych]

Rozporządzenie majątkiem.

⁶¹ Rozporządzenie z 14.09.2011 r. w sprawie wysokości i warunków wypłacania wynagrodzenia promotorowi oraz za recenzje i opinie w przewodzie doktorskim, postępowaniu habilitacyjnym oraz postępowaniu o nadanie tytułu profesora (Dz. U.2014.48), mające zastosowanie do postępowań wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

33. Zasady oddawania do odpłatnego korzystania na podstawie umów cywilnoprawnych nieruchomości, których Instytut jest właścicielem lub wieczystym użytkownikiem, zostały określone w załączniku do zarządzenia nr 14 Dyrektora ITB z dnia 16.05.2017 r.⁶².

W 2019 r. i 2020 r. nie wystąpiły czynności prawne w zakresie rozporządzania składnikami aktywów trwałych o wartości rynkowej przekraczającej 200.000,00 zł albo 5.000.000,00 zł, ani w zakresie oddania składników do korzystania innemu podmiotowi na okres dłuższy niż 180 dni, których wartość rynkowa przedmiotu czynności prawnej przekraczałaby 200.000,00 zł albo 5.000.000,00 zł i wymagałyby dla swej ważności zgody odpowiednio ministra nadzorującego albo Prezesa Prokuratury Generalnej RP⁶³.

W 2019 r. i 2020 r. Instytut dokonał, zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 5 października 1993 r.⁶⁴, sprzedaży czterech składników aktywów trwałych (ruchomości) na łączną kwotę 80.258,00 zł⁶⁵.

Akcje i udziały w spółkach.

34. Instytut nie posiada akcji/udziałów w spółkach.

B. Organizacja i jakość pracy.

35. Struktura organizacyjna ITB była adekwatna do zadań wykonywanych przez Instytut i umożliwiała ich realizację. Regulacje wewnętrzne były opiniowane zgodnie z ustawą o instytutach i ustawą - Kodeks pracy⁶⁶. W ITB podejmowano działania w kierunku rozwoju młodych kadr naukowych oraz eliminowania luki pokoleniowej i kadrowej ograniczając ryzyko braku kontynuacji prowadzonych badań naukowych i prac rozwojowych. Prawidłowo dokonywano ocen okresowych pracowników. Dążąc do efektywnego wykorzystania potencjału naukowego i możliwości wdrożeniowych podejmowano działania zmierzające do utrzymania, przyznanej w ramach oceny parametrycznej przeprowadzonej w 2017 r., kategorii naukowej A.

Organizacja pracy.

36. Organizację pracy w Instytucie regulowały Statut ITB, uchwalony przez Radę Naukową i zatwierdzony przez Ministra Infrastruktury i Budownictwa⁶⁷ oraz regulacje wewnętrzne, w tym:

- a) Regulamin Organizacyjny ITB⁶⁸, zaopiniowany przez Radę Naukową⁶⁹, Radę pracowników⁷⁰ i Związki Zawodowe⁷¹;
- b) Regulamin pracy ITB, zaopiniowany przez Radę Naukową⁷², wprowadzony zarządzeniem Dyrektora Instytutu⁷³, z zachowaniem wymogu określonego w art. 104² § 1 ustawy - Kodeks pracy, tj. zaopiniowania przez zakładową organizację związkową;
- c) Regulamin wynagradzania w ITB, zaopiniowany przez Radę Naukową⁷⁴, wprowadzony zarządzeniem Dyrektora Instytutu⁷⁵, z zachowaniem wymogu określonego w art. 77² § 4 ustawy - Kodeks pracy, tj. zaopiniowania przez zakładową organizację związkową⁷⁶;

⁶² Zarządzenie w sprawie wprowadzenia zasad oddawania do odpłatnego korzystania na podstawie umów cywilnoprawnych nieruchomości, których Instytut Techniki Budowlanej jest właścicielem lub wieczystym użytkownikiem.

⁶³ Wymóg art. 38 ustawy z 16.12.2016 r. o zasadach zarządzania mieniem państwowym (Dz.U.2020.735).

⁶⁴ W sprawie zasad organizowania przetargu na sprzedaż środków trwałych przez przedsiębiorstwa państwowe oraz warunków odstąpienia od przetargu (Dz.U.97.443, ze zm.).

⁶⁵ Samochód osobowy: 22.750,00 zł (sprzedaż w 2019 r.), dźwig – suwnica: 1.500,00 zł (sprzedaż w 2020 r.), samochód osobowy: 28.004,00 zł (sprzedaż w 2020 r.), samochód osobowy: 28.004,00, (sprzedaż w 2020 r.).

⁶⁶ Ustawa z dnia 26.06.1974 r. (Dz.U.2020.1320, ze zm.).

⁶⁷ Zarządzenie nr 27 Ministra Infrastruktury i Budownictwa z 12.06.2017 r. w sprawie zatwierdzenia Statutu ITB (Dz.Urz.MliB.2017.43).

⁶⁸ Zarządzenie nr 13 Dyrektora ITB z 30.04.2003 r. ze zm.

⁶⁹ Uchwały Rady Naukowej Instytutu w sprawie zaopiniowania zmian w Regulaminie Organizacyjnym ITB: nr 3/7/2019 z 26.06.2019 r. i nr 8/10/2020 z 18.06.2020 r.

⁷⁰ Pisma z 27.05.2019 r. (nr RP 7/2019) i 5.03.2020 r. (nr RP 6/2020).

⁷¹ Związek Zawodowy „Budowlani”: pisma z 28.05.2019 r. i 9.03.2020 r., NSZZ „Solidarność”: pisma z 5.06.2019 r. i 9.03.2020 r.

⁷² Opinia z 23.03.2015 r.

⁷³ Zarządzenie nr 19 Dyrektora ITB z 27.05.2015 r. ze zm.

⁷⁴ Opinia Rady Naukowej z 30.03.2020 r.

⁷⁵ Zarządzenie nr 6 Dyrektora ITB z 23.01.2003 r. w sprawie ogłoszenia regulaminu wynagradzania pracowników ITB, ze zm.

⁷⁶ Związek Zawodowy „Budowlani” – pisma z 15.07.2019 r. (nr D-04709R:01/2019) i 9.03.2020 r., NSZZ „Solidarność” – pisma z 29.07.2019 r. i 5.03.2020 r., Radę Pracowników – pisma z 18.07.2019 r. (nr RP 9/2019) i 5.03.2020 r. (nr RP 5/2020).

- d) Regulamin Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych dla pracowników i innych osób uprawnionych w ITB, wprowadzony zarządzeniem Dyrektora Instytutu⁷⁷, z zachowaniem wymogu określonego w art. 27 ust. 1 ustawy o związkach zawodowych⁷⁸, tj. zaopiniowania przez zakładową organizację związkową⁷⁹;
- e) Regulamin zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi oraz prawami własności przemysłowej określający zasady komercjalizacji wyników badań naukowych i prac rozwojowych w ITB, wprowadzony zarządzeniem Dyrektora Instytutu⁸⁰, z zachowaniem wymogu określonego w art. 24 ust. 1a ustawy o instytutach, tj. zaopiniowania przez Radę Naukową ITB⁸¹.

Struktura organizacyjna.

37. Struktura organizacyjna określona w Regulaminie Organizacyjnym była dostosowana do celów i zadań Instytutu wymienionych w ustawie o instytutach i Statucie. Wszystkie zadania określone w Statucie były przypisane do komórek organizacyjnych ujętych w strukturze organizacyjnej ITB. Nie było przypadków powielania zadań w poszczególnych komórkach organizacyjnych.

38. Organami Instytutu są Dyrektor i Rada Naukowa, których zadania zostały opisane w ustawie o instytutach, Statucie, a w odniesieniu do Rady Naukowej dodatkowo w jej Regulaminie⁸². Dyrektor ITB kieruje działalnością Instytutu przy pomocy trzech zastępców, którym przyporządkowany został nadzór nad poszczególnymi komórkami organizacyjnymi (zakładami, działami, oddziałami, zespołami oraz samodzielnymi stanowiskami).

39. Instytut działa w strukturze organizacji sieciowej, którą obok Centrali tworzą trzy Oddziały terenowe: mazowiecki, wielkopolski i śląski. Instytut pod względem organizacyjnym został podzielony na dwa główne piony: naukowo-badawczy i obsługowy. W skład struktury organizacyjnej wchodzi:

- a) Komórki organizacyjne (funkcjonalne):
 - Samodzielne stanowiska w kierownictwie Instytutu (zastępca dyrektora, sekretarz naukowy, główny księgowy, kierownik zespołu laboratoriów, inne ustanowione przez dyrektora),
 - Komórki naukowo-badawcze (zakłady naukowo-badawcze, samodzielne pracownie naukowo-badawcze, zespoły naukowo-badawcze, samodzielne stanowiska),
 - Laboratoria,
 - Komórki obsługi (działy, zespoły, samodzielne sekcje i stanowiska),
 - Oddziały terenowe.
- b) Zespoły pełniące funkcje doradcze, opiniodawcze, koordynujące (kolegium i inne w miarę potrzeby).

Oddziałem kieruje Kierownik Oddziału, któremu podlegają komórki (sekcje) obsługowe. W Oddziałach, oprócz komórek podległych bezpośrednio Kierownikowi Oddziału, funkcjonują filie komórek naukowo-badawczych, których pracownicy podlegają bezpośrednio kierownikowi danej komórki naukowo-badawczej oraz stanowiska ds. BHP, wchodzące w skład Zespołu ds. BHP i Ochrony Przeciwpożarowej⁸³.

Ocena parametryczna Instytutu.

40. Na wniosek z 5 kwietnia 2017 r. Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego decyzją nr 306/KAT/2017 z 21 listopada 2017 r. przyznał ITB kategorię naukową A. Instytut nie wniósł odwołania od powyższej decyzji. Kompleksowa ocena jakości działalności naukowej lub badawczo-rozwojowej przeprowadzona została przez Zespół ewaluacji, powołany przez Przewodniczącego Komitetu Ewaluacji Jednostek Naukowych, który jest organem opiniodawczo-doradczym Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

41. Pozytywnie należy ocenić podejmowane działania w celu utrzymania kategorii A poprzez budowanie wizerunku naukowego, zwiększenie dorobku naukowego oraz racjonalizację wysiłku badawczego Instytutu.

W celu inicjowania i monitorowania działań Instytutu przyporządkowanych pozycjonowaniu naukowemu, a w szczególności utrzymaniu kategorii A, w Instytucie w 2018 r. został powołany Komitet Sterujący Programem

⁷⁷ Zarządzenie nr 36 Dyrektora ITB z 21.11.2012 r. w sprawie zasad tworzenia i gospodarowania środkami ZFŚS w ITB, ze zm. oraz zarządzenie nr 5 Dyrektora ITB z 4.03.2020 r. w sprawie regulaminu ZFŚS dla pracowników i innych osób uprawnionych w ITB.

⁷⁸ Ustawa z dnia 23.05.1991 r. o związkach zawodowych (Dz.U.2019.263, ze zm.).

⁷⁹ Związek Zawodowy „Budowlani” – pisma z 16.12.2019 r. i z 28.01.2020 r., NSZZ „Solidarność” – pisma z 16.12.2019 r. i z 3.02.2020 r., Radę Pracowników – pismo z 10.12.2019 r. (nr RP 15/2019).

⁸⁰ Zarządzenie nr 10 Dyrektora ITB z 31.03.2015 r.

⁸¹ Uchwała z 23.03.2015 r.

⁸² Uchwała nr 1/2/2018 Rady Naukowej ITB z 29.03.2018 r. w sprawie przyjęcia Regulaminu Rady Naukowej Instytutu Techniki Budowlanej.

⁸³ Pismo Dyrektora ITB z 30.11.2020 r. (nr DZ.060.4.2020.05655.27.IW).

Rozwoju Naukowego ITB⁸⁴. Działalność Komitetu wspierała podejmowane w Instytucie działania w kierunku zintensyfikowania prac w ramach działalności badawczej i naukowo-publikacyjnej, w tym publikacji wysoko punktowanych oraz pozyskiwania projektów zewnętrznych.

Dyrektor ITB poinformował, że uzyskanie najwyższej kategorii A+ stanowi strategiczny i długoterminowy cel Instytutu. Warunkiem jej uzyskania jest utrzymanie kategorii A w kolejnej ewaluacji w 2022 r. Zdaniem Dyrektora ITB, z uwagi na stale rosnącą liczbę osiągnięć naukowych i prac badawczo-rozwojowych Instytutu, utrzymanie kategorii A nie jest zagrożone⁸⁵. Należy zauważyć, że odzwierciedlenie w dokumentach programowych Instytutu (plany, perspektywiczne kierunki rozwoju, itp.) przedstawionych w wyjaśnieniach celów dot. utrzymania kategorii A i uzyskania A+ stanowiłoby zobowiązanie Instytutu do realizacji tych celów i pełniłoby funkcję motywacyjną dla pracowników.

Struktura zatrudnienia.

42. Instytut utrzymywał odpowiednio wykwalifikowaną kadrę naukową i zapewniał jej rozwój, co było kluczowym warunkiem dla prawidłowej realizacji zadań podstawowych Instytutu, określonych w art. 2 ustawy o instytutach oraz § 9 Statutu.

43. Stan zatrudnienia na 31 grudnia 2019 r. wyniósł 372 osoby, w tym: pracownicy naukowci: 45 osób (12,1%), pracownicy badawczo-techniczni: cztery osoby (1,0%), pracownicy inżynieryjno-techniczni: 149 osób (40,1%), pracownicy wsparcia: 174 osoby (46,8%). Stan zatrudnienia na 30 czerwca 2020 r. zmalał do 361 osób, z czego pracownicy naukowci stanowili 46 osób (12,7%), pracownicy badawczo-techniczni – 3 osoby (0,8%), pracownicy inżynieryjno-techniczni – 143 osoby (39,6%), pracownicy wsparcia – 169 osób (46,8%).

W 2019 r. udział pracowników zatrudnionych przy realizacji badań naukowych w ogólnej liczbie pracowników ITB wyniósł 53,2% (zmalał o 0,4% w odniesieniu do 2018 r.) i w 2020 r. pozostał na niezmiennym poziomie. W 2019 r. nastąpiło zmniejszenie zatrudnienia na stanowisku adiunkta o 8 osób⁸⁶, a w 2020 r. zmniejszenie zatrudnienia na stanowiskach inżynieryjno-technicznych o 6 osób⁸⁷. W pozostałym zakresie struktura zatrudnienia pracowników realizujących badania naukowe w latach 2018 – 2020 utrzymywała się na ustabilizowanym poziomie.

Zatrudnienie pracowników wsparcia utrzymywało się na zbliżonym poziomie i stanowiło w latach 2018 – 2020 odpowiednio 46,4% (172 osoby), 46,8% (174 osoby), 46,8% (169 osób) zatrudnienia ogółem. Największą grupę pracowników wsparcia stanowili pracownicy administracyjno-ekonomiczni (średnio w okresie objętym kontrolą 126 osób), co w odniesieniu do skali działalności i funkcjonowania oddziałów obsługiwanych pod względem finansowo-księgowym przez Centralę, nie budzi wątpliwości.

Wszyscy pracownicy ITB byli zatrudnieni na podstawie umowy o pracę.

Stan i struktura zatrudnienia w Instytucie								
Grupa pracowników	Lp.	Wyszczególnienie	30.06.2020 r.	31.12.2019 r.	31.12.2018 r.			
<i>Stan zatrudnienia ogółem, w tym:</i>			361 osób	372 osoby	371 osób			
Pracownicy naukowci	1.	<i>Pracownicy naukowci, w tym:</i>	46	45	53	192 (53,2%)	198 (53,2%)	199 (53,6%)
		- na stanowisku profesora zwyczajnego,	4	4	4			
		- na stanowisku profesora nadzwyczajnego,	7	7	6			
		- na stanowisku profesora wizytującego,	-	-	-			
		- na stanowisku adiunkta,	26	26	34			
		- na stanowisku asystenta	9	8	9			
	2.	<i>Pracownicy badawczo-techniczni</i>	3	4	5			
	3.	<i>Pracownicy inżynieryjno-techniczni</i>	143	149	141			

⁸⁴ Zarządzenie nr 16 Dyrektora Instytut Techniki Budowlanej z dnia 29 marca 2018 r. w sprawie realizacji Programu Rozwoju Naukowego Instytutu Techniki Budowlanej.

⁸⁵ Pismo z 30.11.2020 r. (Dz.060.4.2020.05655.27.IW).

⁸⁶ Jedna osoba przeszła na emeryturę, cztery osoby zmieniły stanowisko, jedna osoba zmarła, dwie osoby rozwiązały umowy o pracę na mocy porozumienia stron.

⁸⁷ Jedna osoba zmieniła stanowisko, jedna osoba zmarła, z pięcioma osobami umowa o pracę została rozwiązana (trzy – wypowiedzenie przez pracownika, jedna – upływ terminu, jedna – porozumienie stron).

Pracownicy wsparcia	4.	Pracownicy administracyjno-ekonomiczni	125	169 (46,8%)	127	174 (46,8%)	129	172 (46,4%)
	5.	Pracownicy biblioteczni i dokumentacji naukowej	6		6		7	
	6.	Pracownicy na stanowiskach robotniczych	32		34		29	
	7.	Pracownicy na stanowiskach obsługi i innych	6		7		7	

Kwalifikacje kadry naukowej.

44. Instytut podejmował działania w celu zapobieżenia powstaniu luki kadrowej i pokoleniowej. Działania w tym zakresie były prowadzone dwutorowo, poprzez rekrutację i utrzymanie pracownika.

Pozyskanie kadry w ITB odbywało się poprzez uczestnictwo w zewnętrznych targach pracy (dwukrotnie w 2020 r.), współpracę z uczelniami oraz publikację treści ogłoszeń, w tym na stronie internetowej zawierającej informacje o możliwości odbycia stażu przez studentów i absolwentów w zakładach i laboratoriach. W 2019 r. pozyskano 26 osób, w tym: pięć osób po studiach na stanowisku specjalisty oraz 21 wysoko wykwalifikowanych specjalistów z wieloletnim doświadczeniem w swojej dziedzinie. W 2020 r. pozyskano 11 osób, w tym: jedną osobę po studiach na stanowisko specjalisty, ośmiu wysoko wykwalifikowanych specjalistów z wieloletnim doświadczeniem w swojej dziedzinie oraz dwie osoby na stanowiska kierownicze. Pomimo sytuacji epidemicznej w kraju, Instytut nie zawiesił procesów rekrutacyjnych. Od stycznia 2021 r. pracę rozpoczęło dwóch wykwalifikowanych specjalistów.

Dyrektor ITB poinformował, że priorytetem Instytutu jest utrzymanie kadry, która zna specyfikę Instytutu oraz posiada wysokie kwalifikacje i kompetencje, co pozytywnie wpływa na zapewnienie ciągłości działania Instytutu. W 2019 r. w Instytucie praktyki zawodowe odbyło 15 osób (11 nieodpłatnie, 4 odpłatnie), a w 2020 r. 3 osoby (nieodpłatnie). Praktykanci nie zostali zatrudnieni w ITB z uwagi na kontynuację studiów⁸⁸.

45. Polityka szkoleniowa stanowi jeden z kluczowych obszarów zarządzania. W ramach rozwoju kadry naukowej pracownicy Instytutu brali udział w szkoleniach zawodowych zewnętrznych, w 2019 r. 304 osoby w 109 szkoleniach, a w 2020 r.⁸⁹ 81 osób w 33 szkoleniach. Biorąc pod uwagę ogólną liczbę pracowników zatrudnionych przy realizacji badań naukowych oraz prac badawczych i wdrożeniowych, liczba uczestników różnych form szkoleniowych nie budzi zastrzeżeń.

W Instytucie nie ma opracowanego jednego wspólnego dokumentu dotyczącego polityki rozwoju i doskonalenia zawodowego wszystkich pracowników. Z uwagi na zróżnicowanie obszarów funkcjonowania grup pracowników posiadających różne kompetencje i specjalizacje, a tym samym odmienne drogi ich rozwoju, wymagania kompetencyjne, rozwój i doskonalenie zawodowe pracowników zostały ujęte w kilku odrębnych dokumentach⁹⁰. Ponadto Dyrektor ITB poinformował, że „(...) w bieżącym roku rozpoczęto proces stopniowego wdrażania matrycy kompetencji dla pracowników Instytutu. Ma ona na celu ukazanie znajomości danego zidentyfikowanego procesu, pokazanie ścieżki rozwojowej oraz co za tym idzie, zastępowalności i ciągłości w danym procesie, czy też zadaniu. Matryca ta stanowi źródło informacji o potencjalnie mogących wystąpić lukach kompetencyjnych, potrzebach szkoleniowych oraz perspektywach sukcesji.”⁹¹.

Działalność naukowa i ocena dorobku.

46. Prace realizowane w Instytucie były zgodne z określonymi w Statucie zadaniami, zarówno w zakresie działalności podstawowej, jak i innej niż podstawowa. Podejmowane w ITB zadania dotyczyły prowadzenia badań naukowych i prac rozwojowych, od części badawczej, przez przystosowywanie uzyskanych wyników do potrzeb praktyki, po wdrażanie rezultatów prac.

Wszystkie zadania dodatkowe również wpisywały się w zawarty w Statucie zakres działalności Instytutu. Kontrola dokumentacji dotyczącej działalności podstawowej oraz innej niż podstawowa⁹² potwierdziła, że zakres i tematy wszystkich objętych analizą prac zgodne były z zadaniami określonymi w Statucie.

⁸⁸ Pismo Dyrektora ITB z 30.11.2020 r. (nr DZ.060.4.2020.05655.25.IW).

⁸⁹ Stan na 30.06.2020 r.

⁹⁰ Pd-EC-02-Procedura Zakładu Certyfikacji – Personel, PZ ZLB 13 – Procedura zarządzania Zespołu Laboratoriów Badawczych – Personel, PsP-04 – Proces pomocniczy – Weryfikacja kompetencji personelu JOT/KJOT ITB, PsP-03 – Proces pomocniczy Szkolenia, konferencja, wydarzenia oraz Zarządzenie nr 15 Dyrektora ITB z 22.04.2014 r. w sprawie świadczeń dodatkowych dla pracowników Instytutu, którzy podwyższają swoją wiedzę i umiejętności.

⁹¹ Pismo Dyrektora ITB z 30.11.2020 r. (nr DZ.060.4.2020.05655.25.IW).

⁹² Statut, Plan finansowy na 2019 i 2020 rok, Sprawozdanie Dyrektora z wykonania zadań w 2019 r.

47. Instytut w 2019 r. wdrożył nowe metody badawcze⁹³ oraz uzyskał 1 patent, dokonał 5 zgłoszeń patentowych, opracował 302 publikacje naukowe i techniczne (67 w języku angielskim), w tym 145 publikacji punktowanych zgodnie z rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego⁹⁴, sporządził 1 monografię, 8 rozdziałów w monografiach oraz 136 publikacji w czasopismach naukowych i wydał 14 tytułów książek.

W 2020 r. Instytut zaktualizował i wdrożył nowe metody badawcze oraz uzyskał 1 patent, dokonał 1 zgłoszenia patentowego, opracował 68 punktowanych publikacji naukowych i technicznych (28 w języku angielskim), sporządził 10 monografii, 14 publikacji w czasopismach naukowych oraz wydał osiem tytułów książek.

48. Instytut, swoimi działaniami wspierał przedsiębiorców w procesie wprowadzania do obrotu wyrobów budowlanych. W 2019 r. wydał 507 krajowych i 72 międzynarodowe oceny techniczne⁹⁵ oraz 10 rekomendacji technicznych ITB, a w 2020 r. 232 krajowe, siedem aneksów, 32 międzynarodowe oceny techniczne oraz cztery rekomendacje techniczne i dwa aneksy.

49. W ramach działalności certyfikacyjnej w 2019 r. zostało wydanych 148 certyfikatów w systemie krajowym i 127 w systemie europejskim. Dodatkowo nadzorowano 1.578 certyfikatów wydanych dla wyrobów wytwarzanych w zakładach produkcyjnych na całym świecie. Instytut, jako rzeczoznawca instytucjonalny, zrealizował na zlecenie podmiotów gospodarczych, organów administracji państwowej oraz organów sądowniczych 629 ekspertyz i opinii naukowo-technicznych, dotyczących zagadnień budowlanych oraz opracował 3.722 raporty z badań, w tym 3.292 raporty z badań, które były objęte akredytacją (88%). Natomiast w 2020 r.⁹⁶ zostało wydanych 69 certyfikatów w systemie krajowym i 62 w systemie europejskim. Nadzorowano 1.650 certyfikatów. Ponadto Instytut opracował 229 ekspertyz i opinii naukowo-technicznych oraz 1.508 raportów z badań, w tym 1.333 raporty z badań, które były objęte akredytacją (88%).

50. W ramach działalności naukowej, w 2019 r. pracownicy uczestniczyli w 102 krajowych i międzynarodowych konferencjach, sympozjach i seminariach, wygłaszając 99 referatów, natomiast w 2020 r. w 46 tego typu imprezach, na których wygłoszono 62 referaty. Instytut zorganizował w 2019 r. 20 kursów i szkoleń dla odbiorców zewnętrznych, a w 2020 r. – 8.

51. Na podstawie art. 44 ust. 3 ustawy o instytutach pracownicy naukowcy podlegają okresowym ocenom dorobku naukowego i technicznego, dokonywanym przez Radę Naukową. W celu przeprowadzenia oceny okresowej, zgodnie z art. 44 ust. 4 ustawy, w Instytucie został ustanowiony Regulamin dokonywania okresowych ocen dorobku naukowego i technicznego pracowników naukowych i badawczo-technicznych zatrudnionych w ITB⁹⁷.

Zespół oceniający⁹⁸ na posiedzeniu 4 listopada 2019 r. dokonał oceny dorobku naukowego i badawczo-technicznego 51 pracowników ITB. Tym samym Instytut spełnił warunek przeprowadzenia okresowej oceny dorobku naukowego i technicznego pracowników naukowych nie rzadziej niż raz na cztery lata⁹⁹.

Rada Naukowa dokonała oceny na podstawie przekazanych autocharakterystyk, według kryteriów określonych w regulaminie, obejmujących w szczególności: dorobek naukowy, badawczy i publikacyjny, wdrożenia, patenty, działalność dydaktyczną, inne osiągnięcia. Kryteria oceny były zgodne z art. 44 ust. 3 ustawy.

Oceną okresową objęto:

- a) 11 pracowników zatrudnionych na stanowiskach profesorów za okres 2016 – 2018. Wszyscy oceniani pracownicy otrzymali pozytywne oceny swojego dorobku. W sześciu przypadkach udzielono ocen

⁹³ M. in: badania wytrzymałości i szczelności przewodów wentylacyjnych, budynków oraz ich części, badania balustrad i poręczy, badania odporności na spadające odłamki drogowych urządzeń przeciwhałasowych, badania właściwości fizycznych i mechanicznych powłok hydroizolacyjnych.

⁹⁴ Rozporządzenie z dnia 28.11.2019 r. zmieniające Rozporządzenie z dnia 7.11.2018 r. (Dz.U.2018.2152 oraz Dz.U.2019.335) w sprawie sporządzania wykazów wydawnictw monografii naukowych oraz czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych (Dz.U.2019.2341).

⁹⁵ Krajowe oceny techniczne wydawane są przez Instytut od stycznia 2017 r. na podstawie rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 17.11.2016 r. w sprawie krajowych ocen technicznych (Dz.U.2015.1968), Europejskie oceny techniczne wydawane są od lipca 2013 r., zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 305/2011 z dnia 9.03.2011 r., ustanawiającym zharmonizowane warunki wprowadzania do obrotu wyrobów budowlanych i uchylającym dyrektywę Rady 89/106/EWG.

⁹⁶ Stan na 30 czerwca 2020 r.

⁹⁷ Zarządzenie nr 29 Dyrektora ITB z 10.12.2013 r., zmienione zarządzeniem nr 38 Dyrektora ITB z 30.07.2019 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu trybu dokonywania okresowych ocen dorobku naukowego i technicznego pracowników naukowych i badawczo-technicznych zatrudnionych w Instytucie.

⁹⁸ Powołany uchwałą nr 13/6/2019 Rady Naukowej ITB z 21.03.2019 r. w sprawie powołania zespołu ds. okresowej oceny dorobku naukowego i technicznego pracowników naukowych i badawczo-technicznych ITB.

⁹⁹ Przepis art. 44 ust 3 i 4 ustawy o instytutach.

wyróżniających. Oceniani pracownicy wykazywali duży dorobek publikacyjny i badawczy wynikający z pozyskiwanych i realizowanych projektów badawczych.

- b) 27 pracowników naukowych zatrudnionych na stanowiskach adiunkta za okres 2017 – 2018. Czterech pracowników otrzymało ocenę wyróżniającą, dziesięciu ocenę pozytywną, dziewięciu pozytywną z uwagami, a czterech pozytywną z istotnymi zastrzeżeniami. Uwagi i zastrzeżenia dotyczyły w szczególności potrzeby zwiększenia aktywności naukowej i publikacyjnej.
- c) 9 pracowników naukowych zatrudnionych na stanowisku asystenta za okres 2017 – 2018. Dwóch pracowników otrzymało ocenę wyróżniającą, sześciu ocenę pozytywną. Jeden pracownik otrzymał ocenę negatywną, za brak dorobku naukowego.
- d) 4 pracowników badawczo-technicznych za okres 2017 – 2018. Jeden pracownik otrzymał ocenę wyróżniającą, a trzech pozytywną.

Do oceny przyjęto pięciostopniową skalę ocen: wyróżniająca, pozytywna, pozytywna z uwagami, z istotnymi zastrzeżeniami, negatywna.

Na podstawie dokonanej oceny, Zespół sformułował postulat mówiący o potrzebie zwiększenia aktywności naukowej (w tym w obszarze publikacji), dotyczący w szczególności pracowników naukowych Instytutu zatrudnionych na stanowisku adiunkta. Zespół ds. oceny okresowej sporządził 25 listopada 2019 r. Sprawozdanie z dokonanej oceny pracowników ITB, które zostało przyjęte przez Radę Naukową¹⁰⁰.

W związku z zaleceniami Zespołu Instytut zintensyfikował działania w celu zwiększenia aktywności naukowej i publikacyjnej, które przyniosły wymierne efekty w 2020 r. w postaci znaczącego zwiększenia liczby punktów przy jednoczesnym zwiększeniu liczby publikacji najwyżej punktowanych (w 2019 r. 77 publikacji osiągnęło 1 795 punktów, a w 2020 r. 77 publikacji osiągnęło 4 565 punktów).

Nagrody.

52. W Instytucie Techniki Budowlanej nagrody przyznawane były na podstawie poniższych uregulowań:

- a) Regulamin wynagradzania w ITB¹⁰¹;
- b) Zasady wyróżniania pracowników ITB za szczególne osiągnięcia¹⁰²;
- c) Komunikaty Dyrektora ITB w sprawie stworzenia warunków do powstawania w ITB publikacji naukowych i patentów (ogłaszane co kwartał).

Zgodnie z ww. regulacjami wewnętrznymi nagrody dla wyróżniających się pracowników, przyznawane są co kwartał, na podstawie wniosków składanych przez przełożonych, po akceptacji członków kolegium ITB. Pracownikom naukowym przysługuje też nagroda za publikacje lub patenty. Wysokość nagrody uzależniona jest od liczby punktów przyznawanych za opublikowany artykuł, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego.¹⁰³

Postanowienia regulaminów sprzyjały motywacyjnej funkcji przyznawania nagród, w zakresie podejmowania przez pracowników działań wykraczających poza ich obowiązki oraz wykazywania większej inicjatywy. Wymiernym przykładem motywującego oddziaływania nagród jest znaczący wzrost publikacji w Instytucie, co jest zgodne z polityką Instytutu odnośnie podwyższenia posiadanej kategorii A.

W Instytucie przyznawane były również nagrody specjalne i jubileuszowe, których wysokość uzależniona jest od liczby przepracowanych lat. Uzasadnieniem tego typu nagród jest motywowanie pracowników do wieloletniej pracy w jednostce.

Lp.	Rodzaj nagrody	2019 r.		30.06.2020 r.	
		Liczba (w szt.)	Kwota (w zł)	Liczba (w szt.)	Kwota (w zł)

¹⁰⁰ Uchwała nr 1/9/2019 Rady Naukowej z 5.12.2019 r.

¹⁰¹ Zarządzenie nr 6 Dyrektora ITB z 23.01.2003 r. w sprawie ogłoszenia regulaminu wynagradzania pracowników ITB, ze zm.

¹⁰² Zarządzenie nr 5 Dyrektora ITB z 24.01.1997 r. w sprawie zasad wyróżniania pracowników ITB za szczególne osiągnięcia, ze zm.

¹⁰³ Rozporządzenie z dnia 28.11.2019 r. zmieniające Rozporządzenie z dnia 7.11.2018 r. (Dz.U.2018.2152 oraz Dz.U.2019.335) w sprawie sporządzania wykazów wydawnictw monografii naukowych oraz czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych (Dz.U.2019.2341).

1.	Nagroda jubileuszowa	44	599.832,38	17	191.546,09
2.	Nagroda za publikacje	33	89.321,00	17	72.230,00
Suma		77	689.153,38	34	263.776,09

Z uwagi na zdalny tryb kontroli nie była badana dokumentacja związana z przyznawaniem nagród dla poszczególnych pracowników ITB.

C. Jakość zarządzania.

53. Procesy zarządzania w Instytucie były wspierane poprzez wprowadzone przez Dyrektora mechanizmy i instrumenty, na które składały się: wewnętrzne regulacje, utrzymywany system zarządzania jakością, narzędzia informatyczne i rozwiązania organizacyjne. Sformułowano misję i opracowano strategię działania Instytutu, co odzwierciedlają opracowane w ITB dokumenty: *Kierunkowe plany tematyczne badań naukowych i prac rozwojowych* oraz *Perspektywiczne kierunki działalności naukowej, rozwojowej i wdrożeniowej*. Stosowano również procedury minimalizujące ryzyko wystąpienia konfliktu interesów wśród pracowników naukowych. W celu wzmocnienia systemu planowania i monitorowania realizacji zadań należałoby określić w planach działalności zakładany poziom mierników stopnia realizacji celów ITB.

Misja Instytutu.

54. W Kodeksie Etyki ITB, stanowiącym zbiór zasad i reguł, które przyświecają działalności Instytutu i wyznaczają standardy postępowania jego pracowników, określono wizję i misję Instytutu¹⁰⁴.

Instytut jako wiodący instytut naukowy jest liderem w kreowaniu rozwoju budownictwa stanowiącym wsparcie dla praktyki. Jego misją jest: *kształtowanie wysokiej jakości i innowacyjności w budownictwie poprzez:*

- *zapewnienie rozwoju zawodowego i naukowego pracowników,*
- *prace naukowe, badawcze i eksperckie,*
- *wychodzenie naprzeciw potrzebom uczestników rynku.*

55. Realizując misję, Instytut zgodnie z ustawą o instytutach, przygotował i wdrożył:

- a) *Perspektywiczne kierunki działalności naukowej, rozwojowej i wdrożeniowej na lata 2018-2022, zatwierdzone, zgodnie z art. 29 ust. 2 pkt 6, przez Radę Naukową¹⁰⁵, w ramach trzech obszarów:*
 - *kreowanie rozwoju dyscypliny naukowej – inżynieria lądowa i transport,*
 - *rozwój kadry (przewody doktorskie i postępowania – uzyskanie stopni/tytułów naukowych),*
 - *rozwój infrastruktury badawczej (opracowanie nowych i modyfikacja metod badań, zakup i modernizacja stanowisk badawczych).*
- b) *Kierunkowe plany tematyczne badań naukowych i prac rozwojowych na rok 2019 i 2020 (zaopiniowane przez Radę Naukową w trybie art. 29 ust. 2 pkt 5 ustawy o instytutach)¹⁰⁶, obejmujące siedem grup tematycznych:*
 - *bezpieczeństwo konstrukcji budowlanych na etapie projektowania i wykonawstwa,*
 - *systemy bezpieczeństwa pożarowego, bezpieczeństwa użytkowania, lekkich przegród i ich skuteczność,*
 - *wyroby budowlane w zakresie ich użyteczności, bezpieczeństwa i komfortu użytkowania,*
 - *ochrona środowiska i uwarunkowania zrównoważonego budownictwa w zakresie zapewnienia odpowiednich warunków higienicznych, zdrowotnych, ochrony przed hałasem i drganiami, oszczędności energii i izolacyjności cieplnej oraz zrównoważonego wykorzystania zasobów naturalnych,*
 - *trwałość i modernizacja obiektów budowlanych, w zakresie oceny stanu i zagrożeń, metod badań diagnostycznych oraz zasad modernizacji,*
 - *doskonalenie technik badawczych, w zakresie tworzenia podstaw naukowych i metod oceny właściwości innowacyjnych wyrobów budowlanych,*
 - *programowanie tematyki prac badawczych w dyscyplinie naukowej inżynierii lądowej i transportu.*

¹⁰⁴ Załącznik nr 1 do zarządzenia Dyrektora ITB nr 20 z 21.06.2017 r. wprowadzony zarządzeniem Dyrektora ITB nr 29 z 5.09.2017 r.

¹⁰⁵ Przejęte przez Radę Naukową – uchwała nr 1/4/2018 z 18.10.2018 r.

¹⁰⁶ Uchwały Rady Naukowej ITB: nr 14/3/2018 z 28.06.2018 r. oraz nr 1/7/2019 r. z 26.06.2019 r. w sprawie opinii dot. kierunkowych planów tematycznych badań naukowych i prac rozwojowych na rok 2019 i 2020.

c) Roczne plany działalności na rok 2019 i 2020. Realizacja zaplanowanych działań ITB została opisana i potwierdzona w Sprawozdaniu z wykonania planu działalności za rok 2019 oraz Rocznym sprawozdaniu Dyrektora z wykonania zadań w 2019 r., zaopiniowanym przez Radę Naukową¹⁰⁷.

Jednakże, plany działalności oraz sprawozdanie z jego wykonania nie zawierały planowanych ani faktycznie osiągniętych mierników określających stopień realizacji zadań i celów Instytutu, w związku z powyższym zweryfikowanie przez kontrolerów poziomu ich realizacji nie było możliwe. Nieokreślenie mierzalnych celów do osiągnięcia stanowi istotną słabość przyjętego w Instytucie systemu planowania i sprawozdawczości.

Przestrzeganie i promowanie zasad etycznego postępowania.

56. W skład infrastruktury wspierającej przestrzeganie i promowanie zasad etycznego postępowania w Instytucie wchodzi:

- Kodeks Etyki ITB, wyznaczający standardy postępowania pracowników zgodnie z zasadami: praworządności, rzetelności, sumienności, profesjonalizmu, bezstronności, lojalności, niedyskryminacji, równowagi płci i odpowiedzialności zawodowej.
- Rzecznik dyscyplinarny,
- Komisja dyscyplinarna.

Naruszenie zasad Kodeksu Etyki skutkuje podjęciem działań prawnych wobec pracownika. W badanym okresie nie było przypadków naruszenia zasad etyki przez pracowników ITB.

Komisja dyscyplinarna i Rzecznik dyscyplinarny.

57. Prawidłowo, tj. zgodnie z przepisami ustawy o instytutach, dokonano wyborów Rzecznika dyscyplinarnego i Komisji dyscyplinarnej.

Komisja dyscyplinarna w ITB została wybrana 7 lipca 2017 r. przez Komisję wyborczą¹⁰⁸. Powołano siedmiu członków Komisji na kadencję 2017 - 2021¹⁰⁹. Tryb wyboru i skład Komisji dyscyplinarnej był zgodny z art. 55 ust. 1 ustawy o instytutach oraz § 14 Statutu Instytutu.

Rzecznik dyscyplinarny został powołany przez Radę Naukową 28 czerwca 2018 r. na kadencję 2018 - 2020¹¹⁰. Rzecznik spełniał kryteria określone w art. 57 ust. 1 ustawy oib. Tryb wyboru Rzecznika był zgodny z wymogami art. 57 ust. 1 ustawy oib.

W badanym okresie nie były prowadzone postępowania dyscyplinarne.

Podział obowiązków i odpowiedzialności, sposób delegowania uprawnień.

58. W obowiązującym w Instytucie Regulaminie Organizacyjnym, określone zostały kompetencje i uprawnienia poszczególnych komórek organizacyjnych.

Delegowanie uprawnień, dokonywane było poprzez udzielanie przez Dyrektora pełnomocnictwa z określeniem zakresu i czasu ich umocowania. Na dzień 30 czerwca 2020 r. obowiązywało 58 pełnomocnictw udzielonych przez Dyrektora Instytutu, w tym trzy dla prawników oraz trzy prokury, ujawnione w KRS¹¹¹.

59. Według stanu na dzień 30 czerwca 2020 r. 33 pracowników posiadało zgodę Dyrektora Instytutu na dodatkowe zatrudnienie¹¹². Z przedstawionych dokumentów wynika, że pracownicy przed uzyskaniem zgody złożyli stosowne wnioski w tym zakresie.

60. W celu zapewnienia niepodejmowania przez pracowników ITB działań konkurencyjnych wobec Instytutu, wprowadzono *Regulamin ochrony dóbr intelektualnych i interesów Instytutu Techniki Budowlanej* określający w szczególności zasady podejmowania przez pracowników dodatkowego zatrudnienia¹¹³. Konflikt interesów eliminowała także prowadzona przez Instytut polityka bezstronności ITB, opisana w powyższym Regulaminie. Pracownicy Instytutu nie biorą udziału we wdrażaniu i konsultowaniu ocenianych przez ITB systemów zarządzania oraz zakładowej kontroli produkcji. Ponadto wszyscy pracownicy zobowiązani są do informowania o swoich powiązaniach z klientami i corocznie składają deklarację w tym zakresie. W Instytucie prowadzona jest

¹⁰⁷ Uchwała nr 1/10/2020 Rady Naukowej ITB z 18.06.2020 r. w sprawie wyrażenia opinii o rocznym sprawozdaniu Dyrektora ITB z wykonania zadań w 2019 r.

¹⁰⁸ Zarządzenie nr 17 Dyrektora ITB z 14.06.2017 r. w sprawie powołania Komisji Wyborczej do wyboru Komisji Dyscyplinarnej w ITB.

¹⁰⁹ Komunikat nr 4 Komisji Wyborczej powołanej do wyboru Komisji Dyscyplinarnej w ITB kadencji 2017-2021.

¹¹⁰ Uchwała nr 13/3/2018 Rady Naukowej ITB.

¹¹¹ Mail z 28.12.2020 r.

¹¹² Informacja ITB z 22.12.2020 r.

¹¹³ Zarządzenie nr 25 Dyrektora ITB z 21.12.2000 r. w sprawie wprowadzenia regulaminu ochrony dóbr intelektualnych i interesów Instytutu Techniki Budowlanej.

przez kierowników komórek organizacyjnych i kierownictwo Instytutu coroczna analiza bezstronności. Dyrektor ITB poinformował, że wszyscy pracownicy przy zawieraniu umów o pracę podpisują umowę o zakazie konkurencji, co było zgodne z wymogiem określonym w art. 47 ust. 5 ustawy o instytutach. Kontrolujący, z uwagi na ograniczenia kontroli prowadzonej w trybie zdalnym, nie zweryfikowali akt osobowych pracowników w zakresie zawarcia przedmiotowych umów.

Zgodnie z art. 28 ust. 3 ustawy o instytutach, członkowie kierownictwa ITB (Dyrektor, Zastępcy Dyrektora i Główna księgową) wypełnili obowiązek określony w art. 28 ust. 3 ustawy oib i podpisali umowy o zakazie konkurencji¹¹⁴.

Dyrektor ITB zapewnił, że w Instytucie nie występuje stosunek bezpośredniej podległości służbowej w rozumieniu art. 39 ust. 2 ustawy oib¹¹⁵.

Zarządzanie ryzykiem.

61. W ITB przegląd i analiza ryzyk dokonywane są nie rzadziej niż raz na rok (przed przeglądem zarządzania) oraz przed wprowadzeniem istotnych zmian organizacyjnych lub przed rozszerzeniem działalności Instytutu.

Tryb i sposób postępowania w zakresie zarządzania ryzykiem został uregulowany w Procedurze *Zarządzanie ryzykiem i szansami*¹¹⁶. Identyfikacja ryzyk prowadzona jest poprzez analizę wybranych procesów/podprocesów, których przedmiotem są w szczególności: nakłady, zadania, obowiązki i rezultaty oraz wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowania (ograniczenia) wpływające na realizację danego procesu/podprocesu przy wykorzystaniu informacji zawartych w rejestrach niezgodności, spostrzeżeń, incydentów itp. Zidentyfikowane i usystematyzowane ryzyka (zagrożenia), umieszczane są przez właściciela procesu/podprocesu w *Rejestrze ryzyka*. W przypadku każdego zidentyfikowanego ryzyka określane jest prawdopodobieństwo jego wystąpienia oraz wpływ na realizację celów i zadań¹¹⁷. Istotność ryzyka mierzona jest iloczynem prawdopodobieństwa i skutku jego zmaterializowania. W ITB obowiązują trzy poziomy istotności ryzyka: akceptowalne, tolerowane i wysokie.

Przed corocznym przeglądem zarządzania *Rejestr ryzyka* przekazywany jest do właściciela procesu nadzoru nad zintegrowanym systemem zarządzania (PsN). Po opracowaniu zbiorczej listy ryzyk przygotowywany jest projekt *Rejestru ryzyka kluczowego*, a następnie Zespół ds. oceny ryzyka wypracowuje stanowisko w zakresie ostatecznej wersji *Rejestru ryzyka kluczowego*.

W styczniu 2019 r. i 2020 r. przeprowadzono identyfikację i przegląd ryzyk w ramach dziewięciu procesów¹¹⁸. Zidentyfikowano trzy ryzyka o znaczeniu kluczowym oraz wdrożono działania w celu zminimalizowania prawdopodobieństwa ich wystąpienia.

Kontrola wewnętrzna.

62. W Instytucie w okresie objętym kontrolą funkcjonował audyt wewnętrzny systemu zarządzania jakością. Planowanie, prowadzenie i dokumentowanie audytów realizowane było na podstawie *Procedury Audyt wewnętrzny*¹¹⁹.

Audyty prowadzone były w ramach zintegrowanego systemu zarządzania, w zakresie zgodności z normami:

- ISO 9001 – System zarządzania jakością – wymagania.
- ISO/IEC 27001 – Technika informatyczna. Technika bezpieczeństwa. System zarządzania bezpieczeństwem informacji.
- ISO/IEC 17025 – Ogólne wymagania dotyczące kompetencji laboratoriów badawczych i wzorcujących.
- ISO/IEC 17065 – Ocena zgodności. Wymagania dla jednostek certyfikujących wyroby, procesy i usługi.
- ISO/IEC 17021-1 – Ocena zgodności. Wymagania dla jednostek prowadzących audyty i certyfikację systemów zarządzania. Część 1: Wymagania.

¹¹⁴ Pismo Dyrektora ITB z 30.11.2020 r.

¹¹⁵ Pismo Dyrektora ITB z 21.12.2020 r.

¹¹⁶ Pd-07, wydanie 3 z 9.07.2020 r. oraz pismo ITB z 12.01.2021 r. (nr DZ.060.4.2020.05655.39.IW).

¹¹⁷ Do szacowania prawdopodobieństwa wystąpienia ryzyka i wpływu na realizację celów i zadań stosowana jest pięciostopniowa skala punktowa.

¹¹⁸ PsG-01 Prace naukowe i działalność rozwojowa, PsG-02 Ocena techniczna, PsG-03 Współpraca ze Stałym Komitetem Budownictwa, PsG-04 Działalność certyfikacyjna, PsG-05 Upowszechnianie wiedzy, PsG-06 Prace badawcze, ekspertyzy i opinie, PsG-06-01 Badanie laboratoryjne, PsG-06-03 Wzorcowanie lub sprawdzenie przyrządów pomiarowych, PsP-01 Informatyka.

¹¹⁹ Pd-02 wyd. nr 2 z 5.02.2018 r.

W badanym okresie zostały przeprowadzone 42 audyty. Badaniem objęto w szczególności: przestrzeganie przepisów BHP i ppoż. w laboratoriach, prowadzenie ksiąg obiektów budowlanych, obsługę sprzedaży wydawnictw, przestrzeganie obowiązków pracowniczych, uaktualnienie wzorów umów i przepisów wewnętrznych. Dyrektor ITB poinformował, że zalecenia audytów zostały wdrożone¹²⁰.

Stan nieruchomości Instytutu.

63. Instytut posiada 19 nieruchomości o łącznej powierzchni 159.664 m², w tym 3 nieruchomości stanowiące własność, 15 znajdujących się w użytkowaniu wieczystym, 1 o nieuregulowanym stanie prawnym. Odnosnie do nieruchomości o nieuregulowanym stanie prawnym, Dyrektor ITB poinformował, że pomimo wydanych decyzji stwierdzających nabycie z mocy prawa z dniem 29 lipca 1997 r. prawa wieczystego użytkowania przedmiotowej nieruchomości, do chwili obecnej występują przeszkody prawne (niezależne od ITB), które uniemożliwiają założenie księgi wieczystej, a tym samym uregulowanie stanu prawnego nieruchomości, położonej przy ulicy Delfina 4 w Warszawie. Sprawa jest w toku¹²¹.

Ponadto z przekazanego zestawienia wynika, że Instytut posiada 74 obiekty budowlane o łącznej powierzchni zabudowy 66.593,91 m².

Zapewnienie o stanie kontroli zarządczej.

64. Minister nadzorujący zobowiązał jednostki podległe i nadzorowane do sporządzania i przekazania do 21 marca każdego roku oświadczenia o stanie kontroli zarządczej¹²².

Dyrektor ITB terminowo złożył oświadczenie o stanie kontroli zarządczej za rok 2019, w którym oświadczył, że w ograniczonym stopniu funkcjonowała adekwatna, skuteczna i efektywna kontrola zarządcza. Źródłem zapewnienia o stanie kontroli zarządczej były w szczególności: proces zarządzania ryzykiem, monitoring realizacji celów i zadań, samoocena kontroli zarządczej, audyt wewnętrzny, kontrola wewnętrzna i zewnętrzna.

Istotę słabości kontroli zarządczej stanowiły:

- a) Brak wewnętrznych uregulowań dotyczących cykliczności dokonywania przeglądów Regulaminu Organizacyjnego oraz zakresów czynności pracowników;
- b) Brak dostatecznych regulacji pracy zdalnej oraz niewystarczająco transparentne zasady zastępowalności pracowników podczas ich nieobecności;
- c) Niewystarczająca skuteczność nadzoru nad niektórymi wydawanymi dokumentami;
- d) Brak aktualizacji dokumentacji systemowej oraz uregulowań wewnętrznych w kwestii upowszechniania wyników badań naukowych.

W celu poprawy funkcjonowania kontroli zarządczej dyrektor zaplanował:

- a) Opracowanie zasad dokonywania przeglądów Regulaminu Organizacyjnego oraz zakresów czynności pracowników;
- b) Określenie zasad wykonywania telepracy oraz zasad zastępowalności pracowników podczas ich nieobecności;
- c) Przeprowadzenie szkoleń grupy pracowników opracowujących raporty z badań;
- d) Aktualizację dokumentacji związanej z działalnością Instytutu – zmiana zarządzenia w sprawie upowszechniania wyników badań naukowych i prac rozwojowych.

Zaplanowane na rok 2019 działania mające na celu poprawę funkcjonowania kontroli zarządczej zostały, zgodnie z Oświadczeniem Dyrektora zrealizowane.

Realizacja zaleceń pokontrolnych sformułowanych po kontroli Instytutu przeprowadzonej w 2017 r.

65. Mając na uwadze skierowane do Ministra Inwestycji i Rozwoju wyjaśnienia ITB z 27 listopada 2018 r. informujące o sposobie wykorzystania uwag i wniosków oraz podjętych działaniach dotyczących realizacji zaleceń pokontrolnych, a także ustalenia bieżącej kontroli, należy ocenić, że Instytut wykonał wszystkie (trzy) zalecenia zawarte w *Wystąpieniu pokontrolnym* Ministra Rozwoju i Inwestycji z 18 października 2018 r.

III. Informacje o kontroli

¹²⁰ Pismo Dyrektora ITB z 21.12.2020 r. (Nr DZ.060.4.2020.05655.36.IW).

¹²¹ Pismo Dyrektora ITB z 21.12.2020 r. (Nr DZ.060.4.2020.05655.36.IW).

¹²² Przepis § 3 ust. 2 pkt 5 komunikatu Ministra Inwestycji i Rozwoju z 6.11.2018 r. w sprawie szczegółowych wytycznych w zakresie kontroli zarządczej dla działów administracji rządowej – budownictwo, planowanie i zagospodarowanie przestrzenne oraz mieszkalnictwo i rozwój regionalny (Dz.Urz.MiR.2018.45).

Kontrolę przeprowadził, upoważniony przez Ministra Rozwoju, Pracy i Technologii¹²³, Zespół kontrolerów w składzie:

- Joanna Wojtaszek, główny specjalista w Departamencie Kontroli i Audytu, kierownik Zespołu kontrolerów;
- Piotr Popiel, główny specjalista w Departamencie Kontroli i Audytu, członek Zespołu kontrolerów.

Czynności kontrolne przeprowadzono zdalnie w okresie od 27 października 2020 r. do 29 stycznia 2021 r. W porozumieniu z Dyrektorem ITB kontrola była prowadzona w trybie zdalnym, ze względu na ogłoszony stan epidemii Covid-19¹²⁴.

Akta kontroli, w zakresie w jakim numery stron nie zostały przywołane w niniejszym dokumencie, znajdują się na elektronicznym nośniku danych.

Fakt przeprowadzenia kontroli odnotowano w książce kontroli ITB 27 października 2020 r. pod poz. 1.

Kierownikiem jednostki kontrolowanej jest dr inż. Robert Geryło – Dyrektor ITB od 1 grudnia 2017 r.

Do *Projektu wystąpienia pokontrolnego* zostały zgłoszone zastrzeżenia w trybie art. 40 ust. 1 ustawy o kontroli. Wniesione zastrzeżenia zostały rozpatrzone i uwzględnione w całości.

IV. Zalecenia pokontrolne.

W celu usprawnienia funkcjonowania Instytutu oraz doskonalenia sposobu realizacji jego zadań ustawowych na podstawie art. 46 ust. 3 pkt 1 ustawy o kontroli, zalecam:

1. Wzmocnienie systemu planowania, monitorowania i sprawozdawczości realizacji zadań, poprzez określanie w planach działalności zakładanych poziomów mierników stopnia realizacji celów Instytutu.
2. W przypadku podjęcia decyzji o niezawieraniu pisemnych umów z promotorami, ujęcie takiego wyłączenia w regulacjach wewnętrznych ITB dotyczących zawierania umów zlecenia i o dzieło z osobami fizycznymi.
3. W zakresie polityki zarządzania należnościami Instytutu, podjęcie działań zmierzających do wyeliminowania przypadków kredytowania nierzetelnych kontrahentów przez okres dłuższy niż określony w art. 8 ust. 2 ustawy o transakcjach handlowych.
4. Rozważenie ujęcia w dokumentach programowych Instytutu (np. plany, perspektywiczne kierunki rozwoju) celu dotyczącego uzyskania kategorii A+, jako wyrazu dążenia i zobowiązania Instytutu do kontynuacji i intensyfikacji działań w tym zakresie.

Na podstawie art. 49, w zw. z art. 46 ust. 3 pkt 3 ustawy o kontroli, uprzejmie proszę Pana Dyrektora o przedstawienie w terminie 30 dni od daty otrzymania niniejszego dokumentu, informacji o sposobie wykonania zaleceń, wykorzystaniu wniosków lub przyczynach ich niewykorzystania albo o innym sposobie usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości.

Ponadto informuję, że zgodnie z art. 48 ustawy o kontroli od wystąpienia pokontrolnego nie przysługują środki odwoławcze.

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w wersji elektronicznej.

Z poważaniem

Z upoważnienia

Marcin Gubała
Dyrektor Generalny

[podpisano elektronicznie]

¹²³ Upoważnienia: Nr 1/2020 i 2/2020 z 23.10.2020 r.

¹²⁴ Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii (Dz.U.491, ze zm.).